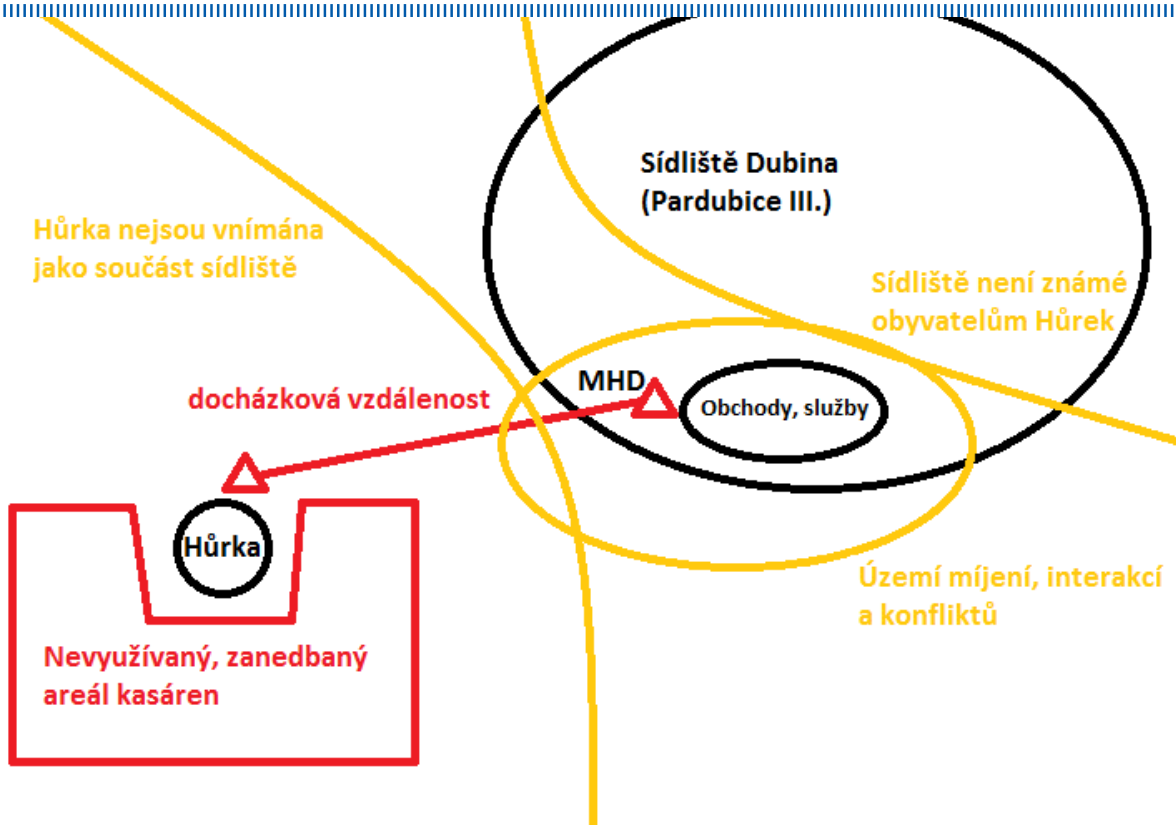

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta,
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
Centrum pro výzkum měst a regionů
a Multikulturní centrum Praha

METODIKA PREVENCE REZIDENČNÍ SEGREGACE A PODPORY INTEGRACE CIZINCŮ V LOKALITÁCH KONCENTRACE ZAHRANIČNÍCH PRACOVNÍKŮ

Luděk Sýkora, Marek Čaněk, Klára Fiedlerová, Lucie Trlifajová,
Roman Matoušek, Štěpánka Brabcová

Metodika prevence rezidenční segregace a podpory integrace cizinců v lokalitách koncentrace zahraničních pracovníků

Autoři: Luděk Sýkora¹, Marek Čaněk², Klára Fiedlerová¹, Lucie Trlifajová², Roman Matoušek¹, Štěpánka Brabcová¹

¹ Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum měst a regionů, www.natur.cuni.cz

² Multikulturální centrum Praha, www.mkc.cz

Metodiku odborně posoudili:

Mgr. Anna Dumont, Ministerstvo práce a sociálních věcí

RNDr. Tomáš Kostecký, CSc., Sociologický ústav AV ČR

Ing. Miroslava Rákoczyová, Ph.D., Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Metodika vznikla s podporou projektu TD020368 „Prevence segregace a podpora sociální integrace zahraničních zaměstnanců firem zpracovatelského průmyslu v místech jejich pracovišť a bydlišť“ řešeného v rámci programu OMEGA Technologické agentury České republiky podporujícího aplikovaný výzkum a experimentální vývoj.

Program **Omega**

Vydala Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
a Multikulturální centrum Praha

© Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2015

© Multikulturální centrum Praha, 2015

ISBN 978-80-7444-040-3 (UK PřF), 978-80-87615-54-6 (MKC)

Obsah

1. Úvod: cíl metodiky	5
2. Popis metodiky	11
2.1 Koncepční východiska a postup realizace metodiky	11
2.1.1 Dimenze segregace a integrace	11
2.1.2 Postup realizace metodiky: analytická a návrhová fáze	13
2.2 Vymezení lokality koncentrace a funkční lokality	15
2.3 Analytická část: charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů	15
2.3.1 Zdroje a techniky sběru dat a informací	16
2.3.2 Obsahové zaměření sběru a zpracování dat a informací	19
2.3.3 Vyhodnocení bariér a potenciálů	22
2.3.4 Výstupy analytické části	24
2.4 Návrhová část: cíle a opatření intervence	26
2.4.1 Návrhy cílů intervence a opatření	27
2.4.2 Diskuse, ověření a doplnění cílů intervence a opatření	30
2.4.3 Výstupy návrhové části	31
3. Uplatnění metodiky: prevence rezidenční segregace a podpora integrace cizinců v lokalitě Hůrky v Pardubicích	34
3.1 Postup a metody	34
3.2 Vymezení lokality koncentrace a funkční lokality	36
3.2.1 Lokalita koncentrace	36
3.2.2 Funkční mikro-lokalita	37
3.2.3 Funkční mezo-lokalita	37
3.3 Analytická část: charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů	37
3.3.1 Fyzické a funkční prostředí	37
3.3.2 Populace a její sociální postavení	44
3.3.3 Interakce a soužití	50
3.3.4 Institucionální rámec	54
3.3.5 Shrnutí a vyhodnocení	56
3.4 Návrhová část: cíle a opatření intervence	59

3.4.1 Fyzické a funkční prostředí	59
3.4.2 Populace a její sociální postavení	61
3.4.3 Interakce a soužití	62
3.4.4 Institucionální rámec	63
3.4.5 Shrnutí	65
4. Literatura	75

1. Úvod: cíl metodiky

Cílem metodiky je prevence segregace v lokalitách ohrožených segregací, omezování dalšího prohlubování segregace a zmírnění jejích negativních důsledků v segregovaných lokalitách, **a podpora integrace** obyvatel žijících v lokalitách ohrožených segregací nebo již segregovaných. Metodika prevence segregace a podpory integrace je připravena pro uplatnění v již identifikovaných segregovaných nebo segregací ohrožených lokalitách. Předkládaná metodika tak navazuje na Metodiku identifikace lokalit rezidenční segregace (Sýkora a kol. 2014b).

Rizika spojená s rezidenční segregací, diferenciovaným rozvojem městských čtvrtí a deprivací některých území jsou reflektována ve schválených deklaracích (Lipská charta o udržitelných evropských městech 2007) a v dalších dokumentech Evropské komise (Cities of Tomorrow 2011). Ve strategiích a politikách schválených vládou České republiky jsou zdůrazněny problémy obyvatel lokalit, které vznikly v důsledku procesů sociálního vyloučení (Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015) nebo potřeby sledování vztahů cizinců a majoritní společnosti s ohledem na segregaci (Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2014). Jednou z priorit pro územní plánování na národní úrovni je také předcházení prostorově sociální segregaci s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel (Politika územního rozvoje ČR). Mezi základními principy Koncepce sociálního bydlení ČR do roku 2025 je mj. nesegregace, chápaná jako podpora důstojného bydlení a odmítnutí vytváření či přeskupování sociálně vyloučených lokalit, a prevence, tedy včasné zabránění vzniku problémů spojených s bydlením (bytové nouze). Na problematiku rezidenční segregace poukazuje také Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020, která je základním rámcem pro začínající programové období fondů Evropské unie. V rámci tohoto období je připravována podpora prostorově nesegregovaného sociálního bydlení (Integrovaný regionální operační program pro období 2014–2020).

Prevence segregace je relevantní pro řadu cílových skupiny, které jsou znevýhodněny v oblasti bydlení. Strategie romské integrace zdůrazňuje nutnost vyhodnocovat segregační a desegregační dopady intervencí v oblasti bydlení na

Romy a další menšiny v daném území. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení zdůrazňuje prostorou izolaci jako jednu ze základních dimenzí sociálního vyloučení v lokalitách, jejíž překonání je podstatnou součástí sociálního začleňování a překonání stigmatizace osob, které jsou ohrožené sociálním vyloučením.

V případě cizinců rezidenční **segregace vytváří vážné bariéry integračnímu procesu**. Integrace imigrantů se přitom v Evropské unii považuje za významnou politickou prioritu. Evropská unie vytvořila základní rámec pro integraci občanů tzv. třetích zemí (viz např. Společné základní principy integrace 2004). Její role je podpůrná vůči státům a dalším aktérům. Nabízí finanční podporu (Azylový, migrační a integrační fond; Evropský sociální fond), výměnu zkušeností a další nástroje.

K interakci a integraci rozmanitých skupin cizinců dochází **v prostředí konkrétních obcí a regionů**. V Česku usiluje integrační politika vlády o větší zapojení obcí; děje se tak prostřednictvím dotací pro obce, které mají podporovat koncepční a komplexní přístup k integraci v jednotlivých lokalitách (Postup při realizaci Aktualizované Koncepce integrace na rok 2015). Integrační politika České republiky je nicméně primárně zacílena na občany třetích zemí pobývající na území Česka legálně. Výzvou je měnit se struktura cizinecké populace při nárůstu migrace z chudších regionů EU (vzhledem k potřebě pracovníků na nízko-kvalifikované pracovní pozice), pro jejichž integraci nejsou v současnosti nastaveny nástroje státní integrační politiky. V konkrétních lokalitách měst se ale projevuje koncentrace rozmanitých skupin cizinců, na niž je potřeba reagovat zejména v situacích ohrožení segregací. Překládaná metodika nabízí nástroj, který umožňuje reagovat na rozmanitou strukturu potřeb různých skupin cizinců, tedy včetně občanů Evropské unie, přestože ti z hlediska práv z hlediska mobility v EU nejsou „cizinci“ (Collett 2013).

Metodika byla v souladu se zadáním projektu TD020368 „Prevence segregace a podpora sociální integrace zahraničních zaměstnanců firem zpracovatelského průmyslu v místech jejich pracovišť a bydlišť“ řešeného v rámci programu OMEGA Technologické agentury České republiky zpracována pro řešení **specifické situace prostorové koncentrace a segregace zahraničních pracovníků ve zpracovatelském průmyslu**. Přestože metodika vznikala na základě analytické výzkumné práce, aplikace a ověření ve vybrané lokalitě koncentrace a segregace cizinců zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu, jmenovitě **v lokalitě Hůrka v Pardubicích** (pro aplikaci metodiky viz kapitola 3), která byla identifikována jako segregovaná při využití Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace (Sýkora a kol. 2014b), je koncipována jako **obecný návod**, který umožňuje její uplatnění i v případě jiných typů segregovaných nebo segregací ohrožených lokalit.

Zaměření na sociálně-prostorové koncentrace cizinců ze třetích zemí i členských zemí EU zaměstnaných firmami zpracovatelského průmyslu je dáno prudkým **nárůstem počtu zahraničních pracovníků** v České republice období před začátkem ekonomické krize, který v omezenější míře pokračuje do současnosti (Sýkora a kol. 2014a). Charakter jejich zaměstnávání vedl k vytváření **lokálních koncentrací většího množství zahraničních zaměstnanců** (Sýkora a kol. 2014c). Cizinci/zaměstnanci se vyznačují **nerovným sociálním postavením ve všech základních dimenzích nerovnosti, tj. socio-ekonomické, kulturní i z hlediska právního postavení** (Sýkora a kol. 2014b). Sociální nerovnosti jsou ve své mnoha-rozměrnosti (Walby 2009) dále **umocňovány prostorovou koncentrací, segregací a izolací** a tím vznikajícími omezeními plnohodnotné integrace do života majoritní společnosti (Massey a Denton 1993, Kempen a Özüekren 1998, Musterd a Ostendorf 1998). Proto se metodika specificky zaměřuje na míru **fyzické a funkční separace** lokality, na **sociální postavení** obyvatel segregované lokality a zejména na **procesy interakce** mezi obyvateli segregované lokality a obyvateli žijícími v okolí.

Dosavadní politiky a nástroje pro integraci cizinců byly věnovány především otázkám na **národní úrovni** a to s dominantním zaměřením na **národní migrační a integrační politiku**. Na lokální úrovni se integrační úsilí prosazuje spíše shora prostřednictvím **integračních center** na podporu cizinců, které působí v jednotlivých krajích a napomáhají integraci imigrantů ze třetích zemí, a **emergentních/komplexně-integračních** projektů měst a obcí, podpořených Ministerstvem vnitra České republiky. Města a obce cizince často nevnímají jako **trvalou součást své populace**, ale jako dočasné skupiny obyvatel nebo obyvatele bez zvláštních potřeb, na které se nemusí vztahovat podpora integrace na území města. Navíc **nemají zkušenosti** s rozmanitostí a začleňováním, ani zaběhlé nástroje, jak podpořit lokální integraci.

Přestože je měřítková úroveň měst a městských regionů, kde dochází k provázání trhů práce, trhů bydlení a dalších sfér života, velmi důležitá, mimo pozornost zatím zůstávají otázky každodenního života cizinců **v konkrétních mikro-lokalitách** uvnitř měst. Metodika se zaměřením na mikro-úroveň lokalit každodenního života se soustředí právě na odstranění tohoto deficitu. Metodika přitom zohledňuje podmíněnosti každodenního života cizinců v mikro-lokalitách vyplývající z fungování a organizace globálních trhů, z národních regulačních rámců, z městských trhů práce a bydlení a místních politik a v neposlední řadě z charakteru lokálního prostředí a soužití. Stěžejním je provázání všech těchto faktorů působících z různých měřítkových úrovní a různých sfér společenského života v konkrétní lokalitě.

Existující výzkumy a intervenční nástroje zaměřené na zmírnění sociálního vyloučení a podporu začlenění jsou v Česku výhradně **cílené na tzv. sociálně vyloučené lokality obývané marginalizovanými skupinami občanů České republiky**, zpravidla vnímané jako koncentrace Romů. Obdobné lokální koncentrace cizinců, a v našem případě zahraničních pracovníků ve zpracovatelském průmyslu, zatím nejsou dostatečně analyticky ani intervenčně podchyceny, přestože potřeba zahraničních pracovníků vedla po roce 2000 k vytváření lokálních koncentrací cizinců, jež mnohdy vykazují znaky segregace. **Rizika spojená s rezidenční segregací** a životem v tzv. sociálně vyloučených lokalitách jsou zdůrazňována v některých strategiích a politikách České republiky (např. Politika územního rozvoje ČR, Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015, Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2014), na úrovni měst ale segregaci zpravidla pozornost věnována není, respektive pouze ve vztahu ke zmíněným sociálně vyloučeným lokalitám.

Metodika je založena na **využití kombinace širší škály datových a informačních zdrojů a metodických postupů**. Reflektuje obecné poznatky z oblastí integrace cizinců, segregace a postavení zahraničních pracovníků. Vzhledem k rozmanitosti situací a kontextů, ve kterých může k rezidenční segregaci docházet, klade metodika důraz na terénní práci a expertní posouzení a vyhodnocení situace s ohledem na místní podmínky, ke kterému poskytuje obecný návod. **Takto široké uchopení umožňuje univerzální aplikaci metodiky** s cílem odstranit znaky, příčiny a důsledky segregace a podpořit integraci **sociálně znevýhodněných skupin v segregovaných a segregací ohrožených lokalitách**. Metodika je zaměřená na místní a krajské samosprávy, stát, zaměstnavatele a nevládní neziskové organizace s důrazem na jejich vzájemné provázání a spolupráci.

Ve městech a obcích, městských čtvrtích a dílčích lokalitách, v nichž došlo k nárůstu cizinců, je důležité působit preventivně proti procesům segregace a předcházet vzniku míst, jež by **dlouhodobě byly vyčleněny z městských struktur a městského života** a v nichž by se **trvale usidlovali** obyvatelé, kteří nemají prostředky a znalosti pro začlenění do širší společnosti. Příprava metodiky vychází ze znalostí získaných analýzou koncentrací cizinců pracujících v průmyslu. Testování metodiky na příkladu těchto lokalit umožnilo zachytit:

- ♦ široké spektrum **sociálních nerovností** (socio-ekonomických, kulturních a právních), kterým cizinci čelí a jež se vyznačuje kvalitativně vyšší různorodostí v porovnání s ostatními sociálně znevýhodněnými a prostorově koncentrovanými skupinami;

- ♦ **fyzické a funkční bariéry** relativně nově vytvořených lokalit koncentrace a segregace, které zatím nemají dlouhou historii usazování, a je zde tak možné včas působit proti segregaci s podporou integrace; u těchto lokalit je navíc značný předpoklad dalšího nárůstu jejich počtu i velikosti;
- ♦ nově utvářené **vztahy a sociální interakci** s místní populací na lokální úrovni a to v kontextu přetrvávání xenofobních nálad ve společnosti jako celku v souvislosti s mezinárodní migrací, a při politickém důrazu kladeném na integraci migrantů do společnosti.

Nicméně, metodika je připravena jako **univerzálně platná a aplikovatelná na všechny sociální skupiny** koncentrované v lokalitách ohrožených segregací nebo segregovaných. Metodika svým uživatelům nejdříve nabízí postup a návod pro identifikaci procesů, které utvářejí charakter konkrétních lokalit koncentrace a segregace, a interakce jejich obyvatel v rámci širší místní společnosti. Na základě **analýzy** současného stavu metodika identifikuje hlavní bariéry a potenciály lokální integrace a nabízí postup pro návrh **cílů a opatření**, sloužících k **prevenci a zmírnění sociálního vyloučení a segregace** a k **podpoře sociální inkluze a integrace** do místní společnosti v ohrožených lokalitách. Obecnějším cílem uplatnění metodiky je bránit dalšímu rozvoji výrazných sociálně-prostorových koncentrací cizinců v městech České republiky a prohlubování sociálně-prostorových disparit v rámci měst a naopak podporovat sociální soudržnost ve městech. Aby tohoto bylo dosaženo, je třeba v segregovaných či segregací ohrožených lokalitách:

- ♦ zajistit důstojný pobyt a **zlepšování kvality životních podmínek** v lokalitách koncentrace při oslabování a odstraňování jevů a procesů posilujících segregaci;
- ♦ dosáhnout **propustnosti a prostupnosti** lokalit koncentrace snižováním a odstraňováním fyzických, funkčních, sociálně-ekonomických a kulturních bariér mezi obyvateli lokality koncentrace a segregace a místní společností žijící v okolí lokality, ve městě a regionu;
- ♦ podpořit vzájemnou **interakci a soužití** mezi obyvateli lokality koncentrace a populací okolních oblastí a to zejména při zaměření na zlepšování vztahu místní populace k těmto lokalitám a jejich obyvatelům.

Metodika nesměřuje k jednorázově provedené analýze a návrhu doporučení. Její využívání by mělo být kontinuální v rámci **dlouhodobé činnosti** prevence segregace a podpory integrace. Analýzy charakteru, podmínek, příčin, mechanismů a důsledků segregace, sociální interakce a integrace kladou důraz na

vzájemné provázání obou procesů: **segregace a integrace**. Doporučení v oblasti prevence segregace a podpory integrace jsou rovněž vzájemně provázána. Prevencí segregace odstraňujeme bariéry a zlepšujeme možnosti pro integraci. To platí také naopak. Podporou integrace bojujeme proti segregaci. Sociální integrace pomáhá překonávat některé bariéry (zejména fyzické) podporující segregaci.

Metodika může být používána všude tam, kde předchází kvalifikované posouzení (např. s využitím Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace nebo na základě mapování sociálně vyloučených lokalit) **ukáže existenci nebo hrozbu vzniku koncentrace a segregace některé ze znevýhodněných skupin obyvatel**. Aplikace metodiky umožní provázání různých nástrojů sociální politiky, bytové politiky, podpory integrace a dalších agend na místní úrovni. Uživatelé metodiky mohou být obce, které uvedenou problematiku řeší, ústřední orgány státní správy, které mají v gesci otázky integrace, sociálního začleňování, bydlení a související témata (ministerstvo vnitra, ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo pro místní rozvoj, Agentura pro sociální začleňování).

2. Popis metodiky

2.1 Koncepční východiska a postup realizace metodiky

2.1.1 Dimenze segregace a integrace

Segregací rozumíme „sociálně-prostorové **oddělení bytlišť sociálních skupin**, které mají ve společnosti vzájemně **nerovné postavení**“ (Sýkora 2010: 11). Vedle sociálních nerovností se na vzniku a udržování segregace a charakteru segregovaných lokalit podílí také existence, nabídka a využívání bydlení v lokalitách s vysokou koncentrací **bydlení nízké kvality**, problematickým **životním prostředím** v okolí, nedostatečnou **vybaveností**, špatnou **dostupností**, často při významném **prostorovém oddělení** nebo při existenci **fyzických bariér** oddělujících segregovanou lokalitu od jiných obydlených lokalit. Z hlediska rozvoje a utváření společnosti je nežádoucí vytváření takových lokalit, kde skupina v nerovném sociální postavení představuje **většinu obyvatel lokality**. To pak zpravidla vytváří **bariéry pro interakci** s ostatními členy společnosti, omezuje možnosti zapojení a integrace populace takové lokality do společnosti a **oslabuje její soudržnost**. Následně dochází k posilování nerovností, neúplnému začlenění až sociálnímu vyloučení těchto sociálních skupin, které může být zdrojem **napětí v soužití**. V českém kontextu je diskutována zejména segregace Romů, která je sledována za pomoci konceptu sociálně vyloučených lokalit (GAC 2006, 2015). V řadě případů byly negativně vnímané také případy koncentrace a segregace cizinců (Vietnamci v Praze-Libuši, rusky mluvící v Karlových Varech).

Integrací rozumíme **proces začleňování sociálně a kulturně odlišných a zpravidla také znevýhodněných skupin**. V souvislosti s integrací se hovoří o Romech, cizincích, seniorech, bezdomovcích, handikepovaných osobách a dalších sociálně znevýhodněných osobách a skupinách. V souvislosti s **migranty** je proces integrace zpravidla vztahován ke **kulturním, sociálním a ekonomickým odlišnostem** mezi nově příchozími a místní populací, a to zejména ve vztahu ke kompetencím a bariérám, které umožňují takové odlišnosti překonávat nebo naopak sblížení brání. Integrace je procesem

posilování soudržné společnosti a to hledáním kompromisu mezi přizpůsobením se nově příchozích původní populaci a udržením jí jisté vlastní skupinové identity. V takto vnímaném interaktivním procesu integrace dochází ke vzájemnému přizpůsobování a proměně nejen nově příchozích, ale také místní společnosti (Barša a Baršová 2005, Rákoczyová a Trbola 2009). Česká národní koncepce integrace cizinců hovoří o **obousměrném procesu**, který vyžaduje vzájemný respekt, vůli a aktivity podporující mezi-skupinovou interakci.

Proces integrace bývá dominantně sledován na národní úrovni při rozlišování různých dimenzí integrace. U nás například Rákoczyová a Trbola (2009) využívali členění na **strukturální** (začlenění v oblasti ekonomiky, pracovního trhu, vzdělávání, bydlení, sociálního systému a politiky), **kulturní** (kulturní znalost a respektování norem majoritní hostitelské společnosti), **interakční** (utváření vzájemných sociálních vztahů a začlenění do sociálních vazeb) a **identifikační** (pocit sounáležitosti s majoritní přijímající společností) dimenze integrace (členění převzaté z prací Esser 2000, Bosswick a Heckmann 2006). V posledních letech je kladen důraz na to, že proces probíhá především v konkrétních lokalitách (Caponio, Borkert 2010, Evropská komise 2011). Lokální interakce může poskytovat příležitosti pro zmírňování sociálního znevýhodnění dané kulturními, socio-ekonomickými nebo právními nerovnostmi a odlišnostmi, stejně jako zde může dojít k jejich násobení. Zároveň ale také mohou být možnosti integrace silně narušeny bariérami vyplývajícími z umístění v prostorovém uspořádání města, v extrémním případě pak **segregací**. Práce zabývající se lokální integrací cizinců v Česku analyzují a diskutují především institucionální bariéry v podpoře integrace cizinců z perspektivy lokálních aktérů, především obcí (Rákoczyová, Trbola 2008, Rákoczyová, Trbola, Vyhliďal 2011).

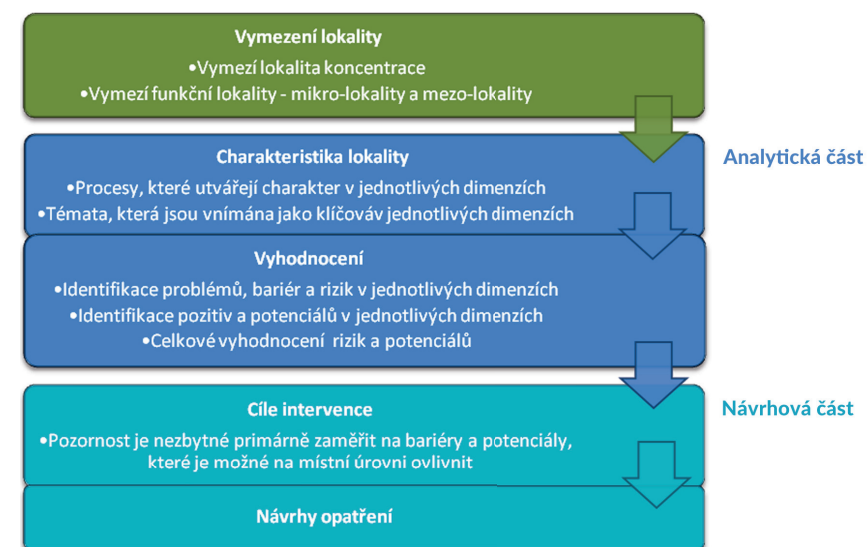
V metodice se soustředíme na procesy, mechanismy a podmíněnosti segregace a integrace. Věnujeme se znevýhodněním, které omezují přístup ke zdrojům a rovné podmínky v jejich využívání a to v dimenzích **sociálních nerovností** (populace lokality) a **prostorových nerovnoměrností** (fyzické a funkční bariéry). Dále se pak zaměřujeme na sociální **interakce** a to v jejich reálné/praktické a kognitivní/symbolické rovině (vztahy a soužití) a na **institute**, které integraci ovlivňují. V návaznosti na to pak v metodice rozeznáváme čtyři dimenze segregace a integrace, které oba procesy segregace a integrace propojují. První dvě dimenze se zaměřují na vnitřní charakteristiku lokality koncentrace (samozřejmě při zohlednění vnějších podmíněností) a to na **fyzický a funkční charakter lokality koncentrace** a na **charakter populace lokality koncentrace** s důrazem na socioekonomicky, právně a kulturně podmíněné nerovnosti. Další dvě dimenze se soustředí na vnější interakci

a kontext s důrazem na **vztahy a soužití** s majoritní společností to na úrovni **každodenní občanské interakce v rámci funkční lokality** a ve vztahu k širšímu **institucionálnímu rámci** s důrazem zejména na měřítko města a městského regionu, kde jsou provázány trhy práce a bydlení. Každá ze čtyř dimenzí se promítá do obou fází realizace metodiky.

2.1.2 Postup realizace metodiky: analytická a návrhová fáze

Postup realizace metodiky prevence segregace a podpory integrace se skládá ze dvou hlavních fází: analytické a návrhové (obrázek 1). První fázi realizace metodiky předchází vymezení lokality koncentrace a její širší okolí zahrnující území každodenního pohybu obyvatel lokality koncentrace a interakce s majoritou, tzv. funkční lokalita.

V rámci **fáze I** se provádí analýza lokality. Analýza je zaměřena na **čtyři dimenze ovlivňující segregaci a integraci: (1) fyzické a funkční prostředí, (2) charakter populace a její sociální postavení, (3) procesy každodenní Interakce a soužití** mezi obyvateli lokality a majoritním obyvatelstvem žijícím v okolí a **(4) Institucionální rámec** ovlivňující lokalitu, její obyvatelstvo a procesy segregace a integrace. Analytická práce vedle sekundárních dat využívá především **řízené rozhovory** s obyvateli lokality, obyvateli okolních oblastí

Obrázek 1 – Postup realizace metodiky prevence segregace a podpory integrace

Tabulka 1 – Struktura aplikace metodiky v přehledové tabulce

Dimenze	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Návrhy opatření
Fyzické a funkční prostředí				
Populace a její sociální postavení				
Interakce a soužití				
Institucionální rámec				

funkční lokality a klíčovými informátory. Specificky se zaměřuje na **procesy**, které utvářejí **charakter lokality**, a **témata**, která jsou **vnímána jako klíčová** pro utváření charakteru lokality, postavení jejích obyvatel a způsoby vzájemného soužití. Fázi I uzavírá souhrnné vyhodnocení analytických podkladů sloužící k identifikaci **bariér** přispívajících k rezidenční segregaci a oslabujících možnosti integrace a také **potenciálů** prevence segregace a podpory integrace.

V rámci **fáze II**, návrhové, jsou formulovány **cíle intervence** pro každou ze čtyř dimenzí ovlivňujících segregaci a integraci (fyzické a funkční prostředí, populace a její sociální postavení, interakce a soužití a institucionální rámec). Tyto cíle jsou formulovány v návaznosti na identifikované bariéry a potenciály, které jsou významné pro procesy integrace a segregace na lokální úrovni. Pro každý cíl jsou následně navržena **opatření** vedoucí k jeho dosažení.

Součástí metodického postupu je realizace **dvou setkání**, která jsou realizována vždy v závěrečné části každé z fází realizace metodiky a slouží k ověření a případně doplnění (a) analytických poznatků o lokalitě (setkání I) a (b) navrhovaných cílů intervence a opatření k jejich dosažení (setkání II).

Tento postup se promítá do obecné struktury realizace metodiky, tj. postupu sběru a vyhodnocování informací a navrhování cílů a opatření intervence, jak je ukázáno v tabulce 1. Představená tabulka, do níž jsou v průběhu realizace postupně doplňovány informace, slouží jako přehledný nástroj zobrazující hlavní zjištění, vyhodnocení a navržené intervence ve formě cílů a opatření.

2.2 Vymezení lokality koncentrace a funkční lokality

Metodika se zaměřuje na lokality, jež byly prostřednictvím Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace (Sýkora a kol. 2014b) označeny za segregované nebo segregací ohrožené. V prvním kroku potvrdíme nebo upřesníme vymezení lokality koncentrace ve smyslu území, ve kterém se koncentruje nebo segreguje bydlení skupiny v nerovném sociálním postavení. **Lokalitou koncentrace** je obvykle území tzv. základní sídelní jednotky (ZSJ, nejmenší statisticky sledované území), případně několika ZSJ, ve které dochází ke koncentraci osob v nerovném sociálním postavení (např. cizinců) – jejich příslušníci zde mohou zcela převládat, nebo zde tvoří významnou část populace a dominantně obývají některé objekty (zpravidla velké bytové domy nebo ubytovny), eventuálně bydlí rozptýleni ve více objektech po celém území.

V druhém kroku vymežíme tzv. funkční mikro-lokalitu, v níž se odehrávají pravidelné, opakované každodenní aktivity obyvatel lokality koncentrace, jako je nakupování, využívání služeb (pošty, restaurace, osobní služby), trávení volného času (využívání veřejných prostor, sportovišť), školní docházka dětí, využívání další infrastruktury (zastávek MHD) – a při nichž dochází, vzhledem ke společnému užívání těchto prostorů nebo institucí, k interakci s majoritní populací v okolí lokality koncentrace. **Funkční mikro-lokalitou** může být celé území venkovské obce, sídliště nebo městská čtvrť či části několika čtvrtí.

Zároveň vymežíme **funkční mezo-lokalitu**, která bude zohledňovat jednak prostor trhu práce a dojížděky za prací (půjde zpravidla o pracovní mikroregion), a také územní rozsah činností institucí veřejné správy, policie, neziskových organizací atd., které ovlivňují život obyvatel v lokalitě koncentrace a funkční makro-lokalitě (zpravidla půjde o rozsah obce a jejího nejbližšího zázemí, popř. celého obvodu obce s rozšířenou působností). **Funkční makro-lokalitou** pak rozumíme celé území České republiky.

2.3 Analytická část: charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů

První část metodiky, tj. její analytická fáze, je zaměřená na postižení **čtyř dimenzí segregace a integrace**, tj. fyzického a funkčního prostředí lokality koncentrace, populace a jejího sociálního postavení, interakce a soužití obyvatel lokality v rámci širší funkční lokality a na institucionální rámec, v němž je lokalita zasazená, s důrazem na aktivity ovlivňující segregaci a integraci lokality a jejích obyvatel. V rámci každé dimenze jsou následně **vyhodnoceny**

bariéry, které vedou k segregaci a nedostatečné integraci, a **potenciály** pro prevenci a potlačování segregace a podporu integrace. Analytická část využívá vedle sekundárních dat především řízené rozhovory s obyvateli lokality, obyvateli okolních oblastí funkční lokality a klíčovými informátory.

2.3.1 Zdroje a techniky sběru dat a informací

Analytická část metodiky využívá čtyři základní zdroje dat:

- a) data a informace o lokalitě koncentrace a funkční lokalitě;
- b) data a informace o socio-ekonomickém a institucionálním kontextu;
- c) terénní šetření v lokalitě;
- d) šetření mezi obyvateli lokality koncentrace a funkční mikro-lokality.

a) Data a informace o lokalitě koncentrace a funkční lokalitě

Informace týkající se obyvatel lokality koncentrace a okolních částí funkční lokality. Vstupní základní data a informace o lokalitě lze převzít z výstupů vzniklých aplikací Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace (Sýkora a kol. 2014b), případně z dat Českého statistického úřadu, evidence obyvatel apod. Data a informace slouží především k **popisu a analýze populace** lokality koncentrace a **jejího sociálního postavení**.

b) Data a informace o socio-ekonomickém a institucionálním kontextu

Data a informace se týkají především trhu práce a bydlení, ve vztahu k obyvatelům lokality koncentrace, a institucí, které se podílejí na utváření a správě či jinak ovlivňují nebo mohou ovlivňovat charakter lokality. Jde o informace převzaté z odborných i populárních textů a dokumentů a strategií místní veřejné správy a dalších organizací. Data a informace slouží především k popisu a **analýze populace a jejího sociálního postavení** a **institucionálního rámce**.

c) Terénní šetření v lokalitě

Terénní šetření v lokalitě koncentrace a širší funkční lokalitě slouží především k upřesnění **územního vymezení lokality** koncentrace a funkční lokality a zachycení a **analýze fyzického a funkčního prostředí**. Pozornost je zaměřena na identifikaci faktorů ve fyzickém prostředí, které ovlivňují kvalitu života, na prostorové bariéry, jež podporují segregaci a limitují integraci a potenciální možnosti zlepšení fyzického prostředí pro prevenci segregace a podporu integrace.

d) Strukturované rozhovory s obyvateli lokality koncentrace, funkční lokality a klíčovými informátory

Hlavním cílem rozhovorů založených na polootevřených otázkách je získat informace o **procesech, které utvářejí lokalitu, ovlivňují postavení jejich obyvatel a formují vzájemné vztahy mezi obyvateli**. Prvním dílčím cílem rozhovorů je získat doplňující informace o charakteru lokality a její vybavenosti a podrobné informace o obyvatelích lokality koncentrace a jejich sociálním postavení, zejména s ohledem na trh práce. Tato data doplní charakteristiku lokality a jejích obyvatel, tj. první dvě dimenze hodnocení segregace. Druhým dílčím cílem je získat informace o sociálních vztazích a interakci v rámci lokality koncentrace a o interakci a soužití s obyvateli ve funkční mikro-lokalitě. Takto získané informace se stanou základem pro poznání a pochopení třetí dimenze segregace a integrace (interakce a soužití). Třetím dílčím cílem je získat přehled o aktérech a institucích a jejich aktivitách, které ovlivňují lokalitu a její obyvatele, čímž doplníme čtvrtou dimenzi (institucionální kontext) analýzy segregace a integrace.

- ★ Rozhovory s **obyvateli lokality koncentrace** slouží především k identifikaci vnímaných problémů a témat týkajících se (a) jejich sociálního postavení, (b) kvality života v lokalitě a (c) sociální interakce ve funkční lokalitě. Doporučuje se realizovat alespoň 15 rozhovorů při zohlednění pohlaví, věku a charakteristik sociálního postavení (např. postavení na trhu práce, etnicity, občanství, ad.) popř. i délky pobytu v lokalitě. V případě možnosti získání kontaktu je vhodné doplnit i o několik rozhovorů s lidmi, kteří v lokalitě žili v minulosti.

Tematické okruhy pro rozhovory s obyvateli lokality koncentrace

- ◆ Základní informace o respondentovi (věk, gender, vzdělání, rodinný stav, země původu)
- ◆ Délka pobytu v lokalitě a zájem zůstat v lokalitě a obci
- ◆ Zaměstnání a socio-ekonomické postavení
- ◆ Bydlení a kvalita prostředí v rámci lokality: vybavenost, služby, veřejný prostor, volný čas
- ◆ Kvalita života a vzájemné vztahy mezi obyvateli lokality, bezpečnost
- ◆ Vztahy a kontakty v rámci funkční lokality
- ◆ Komunikace s organizacemi a místními institucemi

- ★ Rozhovory s **obyvateli funkční lokality** (žijícími v okolí lokality koncentrace v místech, kde dochází ke každodennímu setkávání) slouží především k identifikaci vnímaných témat týkajících se (a) pohledu na kvalitu života ve funkční lokalitě v souvislosti se vznikem a přítomností lokality koncentrace a (b) zejména pak interakce a vzájemného soužití s obyvateli lokality koncentrace. Doporučuje se realizovat alespoň 15 rozhovorů při zohlednění zastoupení respondentů z hlediska pohlaví a věku.

Tematické okruhy pro rozhovory s obyvateli funkční lokality

- ♦ Základní informace o respondentovi (věk, gender, vzdělání, ekonomická aktivita, bydlení – typ zástavby a umístění v lokalitě, doba pobytu v lokalitě)
 - ♦ Celkové zhodnocení kvality života v místě: vnímané problémy a pozitiva
 - ♦ Vnímání lokality koncentrace a osobní znalost lokality koncentrace a jejích obyvatel
 - ♦ Osobní zkušenost a kontakty s obyvateli lokality koncentrace
- ★ Rozhovory s **klíčovými aktéry** z funkční lokality slouží k zachycení jimi vnímaných témat spojených se vznikem a existencí lokality koncentrace, zejména segregáčnických a integračních procesů. Rozhovory jsou vedeny s místními / lokálně působícími institucemi (obecní úřad resp. úřad městské části a jejich odbory, lokálně působící nevládní neziskové organizace, městská policie, ad.) a s aktéry, kteří přímo utvářejí lokalitu koncentrace (zaměstnavatelé / pracovní agentury, koordinátoři práce a ubytování, ubytovatelé apod.).

Tematické okruhy pro rozhovory s klíčovými aktéry

- ♦ Zaměření a témata práce instituce
- ♦ Znalost lokality, obyvatel – vývoj v čase, charakteristika obyvatel/pracovníků, organizace práce a bydlení, vnímaná kvalita života, aj,
- ♦ Kontakty a komunikace s lokalitou, obyvateli
- ♦ Témata, která řeší, ve vztahu k lokalitě koncentrace, včetně otázek soužití
- ♦ Vztah k širší veřejnosti
- ♦ Komunikace mezi místními institucemi, kompetence

Jednotlivé rozhovory jsou nahrávány a přepisovány, případně pouze přepisovány, pokud není nahrávání vhodné nebo možné. Průběžně je zpracována **databáze** realizovaných rozhovorů.

V případě potřeby rozhovorů s cizinci je vhodné rozhovor realizovat s pomocí tlumočnicka. U tlumočení je podstatné zajistit nezávislost (tj. např. není vhodné využít osob, které spolupracují se zprostředkovateli/pracovními agenturami), stejně jako přesnost překladu a citlivost k odlišnému kulturnímu kontextu (viz Tužinská 2009).

2.3.2 Obsahové zaměření sběru a zpracování dat a informací

Informace a data zpracujeme podle čtyř sledovaných dimenzí segregace a integrace. Zaměříme se přitom především na ty stránky, které ovlivňují segregaci obyvatel lokality koncentrace a jejich sociální integraci. Pro každou oblast je níže uvedený seznam charakteristik a témat, které by neměly být opomenuty. Seznam je ale vždy nezbytné upravit a rozšířit s ohledem na místní specifika. Zjednodušené základní informace následně vkládáme do přehledové tabulky (viz tabulka 2 v části 2.4.4).

Fyzické a funkční prostředí

Kromě základního popisu lokality nás zajímají všechny stránky funkčních a fyzických struktur, které ovlivňují kvalitu života v rámci lokality a prostupnost lokality a tím posilují segregaci obyvatel lokality koncentrace a omezují interakci mezi obyvateli lokality koncentrace a lidmi žijícími v okolí. Kromě sběru informací a dat pořídíme fotodokumentaci stavu lokality koncentrace a schéma klíčových funkčních prvků a fyzických bariér ve funkční lokalitě.

Sledované stránky fyzického a funkčního prostředí

- ♦ Umístění lokality koncentrace z hlediska napojení a izolace od rezidenční zástavby, funkční využití jejího okolí
- ♦ Mechanizmy vzniku a přetrvávání lokality (nabídka a poptávka po bydlení)
- ♦ Občanská vybavenost dostupná v lokalitě koncentrace a její využívání (také obyvateli z okolí)
- ♦ Občanská vybavenost ve funkční lokalitě a její využívání obyvateli koncentrace

- ♦ Kvalita bydlení (byty, ubytovna), finanční dostupnost bydlení a možnosti nalezení jiného bydlení
- ♦ Fyzické prostředí v lokalitě (stav domů, upravenost a vybavenost veřejných prostorů)
- ♦ Soužití mezi obyvateli v lokalitě koncentrace
- ♦ Místa vnímaná jako zvláště problematická (nevhodné využívání, konflikty)

Populace a její sociální postavení

V charakteristice obyvatel lokality a jejich nerovného postavení se kromě základního popisu počtu obyvatel lokality koncentrace a jejich struktury soustředíme především na takové charakteristiky, které ukazují na charakter a míru sociální nerovnosti obyvatel. Jde především o socio-ekonomické postavení, právní a občanské nerovnosti a kulturní a jazykové znevýhodnění. Zaměříme se přitom nejen na charakteristiku nerovností, ale zejména na příčiny a podmíněnosti nerovností. Zároveň nás bude zajímat, jak sociální nerovnosti ovlivňují kvalitu života v lokalitě a možnosti obyvatel lokalitu opustit, tj. její dostupnost.

Sledované stránky populace lokality koncentrace a jejího nerovného sociálního postavení

- ♦ Počet obyvatel a jejich struktura z hlediska věku, genderu, sociální třídy, etnicity, občanství
- ♦ Právní nerovnosti (občanství ČR, EU, ze zemí mimo EU; přístup na trh práce, k politickým právům, ke zdravotní péči a dalším veřejným službám)
- ♦ Kulturní nerovnosti (vzdělání, jazykové znalosti, etnicita, „rasa“)
- ♦ Socio-ekonomické nerovnosti s ohledem na postavení na trhu práce (výše příjmů, nejistota ohledně délky zaměstnání, typ pracovně-právního či jiného vztahu, přítomnost odborů v zaměstnání, atd.) a v dalších oblastech (podpora v nezaměstnanosti, péče o dítě, atd.)
- ♦ Typ pobytu: podíl osob pobývajících v lokalitě dočasně; osob, které v lokalitě žijí dlouhodobě, s vyšší pravděpodobností usazení; fluktuace a cirkularita

Interakce a soužití

Zajímá nás především charakter sociálních kontaktů, interakcí a vazeb mezi obyvateli lokality koncentrace a obyvateli okolních oblastí v rámci funkční mikro-lokality. Vzhledem k rozhovorům, jako hlavnímu zdroji informací o soužití, musí být snahou odlišit reálné zkušenosti z konkrétních interakcí od sdělení, jež přebírají, reprodukují a často dále upravují informace a narativy převzaté z mediálního a populárního diskurzu.

Sledované stránky interakce a soužití

- ♦ Sociální kontakt mezi obyvateli lokality koncentrace a funkční lokality – charakter kontaktu (jeho frekvence a intenzita, lokalizace v prostoru) a podmínky kontaktu (bariéry a příčiny kontaktu)
- ♦ Vnímání lokality koncentrace obyvateli z okolí (návštěvnost lokality, její obraz)
- ♦ Osobní zkušenosti a vnímání běžného každodenního kontaktu (tematizace soužití, vliv soužití na kvalitu života)
- ♦ Vnímání soužití ze strany místních institucí
- ♦ Osobní zkušenosti a vnímání konfliktních situací (příklady konkrétních sporů a nedorozumění, negativně vnímaných jevů, obecné náhledy na „Druhé“, pocíťované nepřijetí, stereotypy, diskriminace)
- ♦ Osobní zkušenosti bezproblémové interakce (příklady přátelských vztahů, pozitivně vnímaných jevů, pozitivní stereotypizace a pozitivní náhledy na „Druhé“, vnímané přijetí a důvěra)

Institucionální rámec

Kromě základního popisu institucí, které mohou ovlivňovat rozvoj, segregaci a integraci v lokalitě koncentrace a funkční lokalitě se zaměříme především na aktivity, které jsou explicitně cílené na ovlivňování života lokality a interakce s okolím. Zajímat nás budou kompetence pro komunikaci se sociálně znevýhodněnými osobami v lokalitě koncentrace, jež mají odlišné sociální postavení, mohou mít odlišné kulturní zvyklosti a nemusí zcela ovládat český jazyk. Dále se zaměříme na využívání nástrojů podporujících zapojení (participaci) obyvatel lokality koncentrace.

Sledované stránky institucionálního rámce

- ♦ Organizace působící v lokalitě, včetně komunitních organizací
- ♦ Organizace ovlivňující svoji činností lokalitu koncentrace a její postavení v širší funkční lokalitě
- ♦ Přístup institucí k lokalitě: převládající přístupy a strategie, znalost situace v lokalitě, jejich obyvatel, hlavní řešené otázky a problémy z perspektivy instituce
- ♦ Kapacity: zkušenosti v oblasti segregace, zkušenosti v oblasti sociální integrace, interkulturní a mediační kompetence, aj.
- ♦ Existující spolupráce a koordinace mezi institucemi

2.3.3 Vyhodnocení bariér a potenciálů

Získané informace jsou v druhé etapě analytické části vyhodnoceny členy expertního týmu realizujícího metodiku a to ve formě identifikace bariér a potenciálů ve vztahu k podpoře integrace a prevenci segregace.

- ♦ **Bariéry** zahrnují faktory, které omezují možnosti integrace a vedou k urychlování procesů segregace. Spadají mezi ně jak faktory, které jsou v lokalitě explicitně vnímány a tematizovány jako problémy, tak i rizika, která nejsou místní aktéry explicitně tematizována.
- ♦ **Potenciály** představují soubor faktorů, které je možné využít pro tvorbu opatření cílených na prevenci segregace a podporu integrace – zahrnují jak možnosti strukturálního charakteru (fyzický prostor, sociální složení obyvatel), tak i existující aktivity, zkušenost, kapacity zájem a osobní vazby jednotlivců/institucí, stejně jako politický zájem nebo finanční možnosti lokálních institucí aj.

Vyhodnocení bariér a potenciálů probíhá na dvou úrovních:

- ♦ **samostatně pro každou dimenzi**
Pro jednotlivé dimenze jsou nejprve popsány charakteristiky lokality, následně jsou vyhodnoceny jednotlivé bariéry a potenciály. Doporučujeme identifikované faktory průběžně vkládat vedle charakteristik lokality do přehledové tabulky (viz tabulka 2 v části 2.4.4).
- ♦ **pro lokalitu jako celek**
Propojením čtyř dimenzí je provedeno **celkové shrnutí** a vyhodnocení zaměřené na: **bariéry** prohlubování segregace a **potenciály** rozvoje integrace.

Finálně je celkové vyhodnocení analýzy promítnuto do několika **obecných doporučení pro** zaměření **návrhové části** ve smyslu vhodných a žádoucích oblastí opatření pro prevenci segregace a podporu integrace na lokální úrovni.

Identifikované bariéry a potenciály (a poznatky k jejich identifikaci vedoucí) jsou následně diskutovány, ověřeny a doplněny v rámci sousedského workshopu s obyvateli lokality koncentrace a funkční lokality. Na jeho základě jsou pak zpracovány finální výstupy.

SETKÁNÍ I Sousedský workshop zaměřený na vnímané problémy, bariéry a žádoucí intervence

Cíl: Primárním cílem sousedského workshopu, jehož se zúčastní obyvatelé lokality koncentrace, obyvatelé širší funkční lokality a významní aktéři působící ve funkční lokalitě, je **ověření analytických zjištění**. Od sousedského workshopu se očekává, že diskuse se zaměří zejména na problémy v životě a soužití obyvatel a to včetně návrhů opatření. Workshop tak již předznamenává návrhovou fázi, jejímž cílem je **identifikace oblastí pro intervenci a návrhy opatření**.

Příprava: Je vhodné, aby přípravu a realizaci setkání zaštil příslušný obecní úřad popř. úřad městské části a aby se na její organizaci podílely organizace působící v lokalitě koncentrace v oblasti integrace.

Vedení workshopu: Workshop vedou dva moderátoři, kteří by měli mít zkušenost s facilitací podobných setkání. Doporučujeme využívat nástroje komunitního/participativního strategického plánování (viz např. www.participativnimetody.cz). Konkrétní podoba je třeba přizpůsobit složení účastníků a charakteru lokality. V závěru je třeba účastníkům shrnout další využití výstupů.

Výběr účastníků: Počet účastníků doporučujeme v rozmezí 20–40 obyvatel při rovnoměrném zastoupení obyvatel lokality koncentrace a funkční lokality, doplněných o zástupce pořadatelů a obecní samosprávy. Z lokality koncentrace je vhodné pozvat osoby, které zde pobývají dlouhodoběji, orientují se v místním prostředí a mají (v případě cizinců) základní jazykovou znalost. Z širší funkční lokality je vhodné pozvat osoby, které jsou v užším kontaktu s lokalitou (žijí v bezprostřední sousedství), případně vnímají téma jako důležité. Při výběru je vhodné úzce spolupracovat s místními aktéry. Je třeba počítat s tím, že se zúčastní jen část pozvaných.

Pro účast cizinců je vhodné zajistit **tlumočení**. I v případě, že účastníci-cizinci rozumí česky, mohou mít v některých situacích nesnáze s přesným

vyjádřením a porozuměním. Podobně jako u vedení rozhovorů je třeba klást důraz na nezávislost tlumočnicků a přesnost překladu.

Čas a prostor: Pro setkání je vhodný snadno dostupný, neutrální **prostor** (místní restaurace) s možností občerstvení. Pro **načasování** je nutné zohlednit denní harmonogramy s ohledem na pracovní směny a rodinný život. Setkání by mělo trvat 1,5 až 2,5 hodiny.

Záznam: Setkání je vhodné nahrávat nebo z něj pořádit zápis. Pro další práci je vhodné vést prezenční listinu s kontakty účastníků, na které jim může být v případě zájmu zaslán zápis ze setkání.

2.3.4 Výstupy analytické části

Výstupem analytické fáze metodiky je text „Analytická část: charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů“. Text prezentuje hlavní charakteristiky lokality (s důrazem na procesy, které utvářejí charakter segregované lokality, a témata, která jsou vnímána jako klíčová pro utváření charakteru lokality, postavení jejích obyvatel a způsoby vzájemného soužití) a identifikované bariéry a potenciály (s ohledem na to, jak dalece přispívají k rezidenční segregaci a oslabují možnosti integrace nebo naopak pomáhají při prevenci segregace a podpory integrace) a to pro jednotlivé dimenze segregace a integrace. V závěru pak nabízí souhrnné vyhodnocení a doporučení pro návrhovou část. Text doprovází jednoduchá přehledová tabulka zobrazující hlavní zobecněné charakteristiky a nejpodstatnější zjištění a vyhodnocení bariér a potenciálů – viz tabulka 2 (přehledová tabulka bude ještě doplněna v rámci návrhové fáze, viz část 2.5.3).

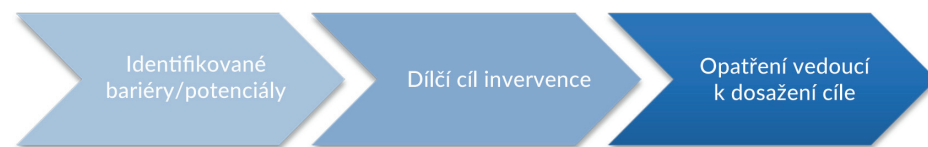
Tabulka 2 – Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů

Název lokality	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály
Fyzické a funkční prostředí	Umístění lokality koncentrace (umístění ve městě, rozsah) Vznik a utváření lokality koncentrace (poptávka a nabídka, možnosti bydlicích) Prostředí lokality koncentrace (bydlení, služby, veřejný prostor, znečištění) Vliv prostředí na soužití v lokalitě koncentrace Vztah mezi lokalitou koncentrace a funkční lokalitou (existující vazby a kontakty, fyzické a funkční bariéry a příležitosti)	Fyzická/prostorová separace / napojení (vzdálenost, bariéry) Funkční propojenost / oddělenost (služby, doprava) Odlišnosti v kvalitě prostředí lokality koncentrace a funkční lokality Kvalita fyzického a funkčního prostředí lokality koncentrace (bydlení, veřejné prostory, vybavenost, životní prostředí) Závislost na bydlení v lokalitě, překážky při získávání bydlení v jiných lokalitách Vliv prostředí na soužití ve funkční lokalitě Vliv prostředí na soužití v lokalitě koncentrace

Název lokality	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály
Populace a její sociální postavení	Počty a složení populace (občanství, věk, gender, sociální třída, etnicita, občanství) Právní nerovnosti (občanství ČR, EU, ze země mimo EU; přístup na trh práce, k politickým právům, ke zdravotní péči a dalším veřejným službám) Kulturní nerovnosti s ohledem na etnicitu (vzdělání, jazykové znalosti, etnicita, „rasa“) Socio-ekonomické nerovnosti s ohledem na postavení na trhu práce a (výše příjmů, nejistota ohledně délky zaměstnání, typ pracovně-právního či jiného vztahu, přítomnost odborů v zaměstnání, atd.) a mimo něj (podpora v nezaměstnanosti, péče o dítě, atd.) Typologie pobytu: podíl osob pobývajících v lokalitě dočasně / osob, které v lokalitě žijí dlouhodobě, s vyšší pravděpodobností usazení / cirkularita	Příčiny a dopady nerovného postavení na trhu práce/odlišného kulturního zázemí/ odlišného právního postavení na sociální postavení, soukromý a rodinný život a širší vazby ve vztahu k různorodé populaci v lokalitě Zhodnocení dočasnosti/dlouhodobosti vyloučení z hlediska možností sociální mobility a vývoje prostorové segregace Vliv ekonomických strategií, míry sociální zakořeněnosti a plánů (dočasnost, zájem o usazení) na sociální integraci v lokalitě
Interakce a soužití	Sociální kontakt mezi obyvateli lokality koncentrace a funkční lokality – charakter kontaktu (jeho frekvence a intenzita, lokalizace v prostoru) a podmínky kontaktu (bariéry a příčiny kontaktu). Vnímání lokality koncentrace obyvateli z okolí (navštěvnost lokality, její obraz) Vnímání funkční mikro-lokality obyvateli lokality koncentrace (využívání lokality a konkrétních míst v ní, její obraz) Vnímání soužití ze strany místních institucí Osobní zkušenosti z běžného každodenního kontaktu (tematizace soužití, vliv soužití na kvalitu života) Osobní zkušenosti a vnímání konfliktních situací/ bezproblémové interakce	Sociálně-prostorové podmínky kontaktu – orientace na bariéry a potenciály (znalost jazyka, rozšířenost míst interakce, pracovní vytíženost nebo pocíty přijetí). Nízká/vysoká navštěvnost lokality koncentrace/funkční mikrolokality a její negativní/pozitivní obraz. Absentující/silná negativní/pozitivní tematizace vzájemného soužití. Instituce přehlíží/vnímají téma soužití jako problém/výzvu a jejich praktiky ve vztahu k soužití podporují integraci/segregaci. Vnímané konfliktní interakce (příklady nedorozumění, negativně vnímaných lokálních jevů v důsledku přítomnosti „Druhých“, obecné náhledy na „Druhé“, pocíťované nepřijetí, stereotypy nebo diskriminace). Vnímané bezproblémové interakce (příklady přátelských vztahů, pozitivně vnímaných jevů, pozitivní stereotypizace, pozitivní náhledy na „druhé“, vnímané přijetí a důvěra). Rozlišování obecných zprostředkovaných náhledů od reálných osobních praktik a zkušeností.
Institucionální rámec	Organizace působící v lokalitě, včetně komunitních organizací Organizace ovlivňující svoji činností lokalitu koncentrace a její postavení v širší funkční lokalitě Přístup institucí k lokalitě: převládající přístupy a strategie, znalost situace v lokalitě, jejich obyvatel, hlavní řešené otázky a problémy z perspektivy instituce Kapacity: zkušenosti v oblasti segregace, interkulturní a mediální kompetence aj. Existující spolupráce a koordinace mezi institucemi	Vyhodnocení existující infrastruktury: Existující/chybějící instituce a služby. Cílená podpora (instituce zabývající přímo otázkami integrace/segregace cílové skupiny) × Mainstreaming (zařazení cílové skupiny do běžných aktivit města). Kompetence institucí: znalost situace, zkušenost, vzdělání, interkulturní/mediační kompetence pracovníků institucí, zájem o oblast aj. Míra participace: zastoupení cílové skupiny v institucích, otevřenost institucí, informovanost cílové skupiny o možnostech zapojení Vyhodnocení spolupráce a koordinace mezi relevantními institucemi

2.4 Návrhová část: cíle a opatření intervence

V rámci návrhové fáze realizační tým nejdříve formuluje **cíle intervence**. Ty jsou navrženy **pro každou ze čtyř dimenzí segregace a integrace**. Jednotlivé cíle reagují na bariéry identifikované v předcházející části s cílem potlačení nebo omezení jejich vlivu, a na identifikované potenciály s cílem jejich využití pro posílení integrace a oslabení segregačních tendencí. Následně jsou ke každému cíli zpracovány **návrhy opatření**, jež slouží k jeho naplnění (obrázek 2).

Obrázek 2 – Postup stanovení dílčích cílů a opatření

Vzhledem k tomu, že cílem metodiky je prevence segregace a podpora integrace na lokální úrovni, je při stanovení cílů nezbytné odlišit ty bariéry a potenciály integrace, které jsou svým charakterem **nad-lokální** a pro lokalitu představují vnější prostředí, jež je stěží ovlivnitelné místními aktéry, od **místních** bariér a potenciálů, jejichž ovlivnění a využití je v možnostech místních aktérů. Tato metodika zaměřená na identifikaci lokálních bariér integrace a cílů intervence je tak komplementární k národním integračním politikám a podporám sociálního začleňování. Pozornost při formulování cílů a opatření intervence je proto nezbytně primárně zaměřit na ty bariéry a potenciály, které je možné na místní úrovni ovlivnit. Důležité je ale také pracovat s bariérami nad-lokální povahy a zvažovat jejich vliv nejen na další vývoj lokality, ale také na efektivitu působení lokálních intervencí.

Cíle a opatření v oblastech prevence segregace a podpory integrace jsou **vzájemně provázané**. Jelikož segregace je jednou z významných bariér integrace, tak prevencí segregace, zmírňováním segregace a jejich důsledků zlepšujeme výchozí podmínky pro integraci. Sociální integrace naopak pomáhá překonávat některé bariéry, jež podporují segregaci, zejména pak bariéry fyzického prostředí a funkční vybavenosti lokalit. Podporou integrace tak zároveň bojujeme proti segregaci. Identifikací bariér a potenciálů a formulací cílů a opatření tak zakládáme dlouhodobou činnost prevence segregace a podpory integrace a to při jejich vzájemném provázání.

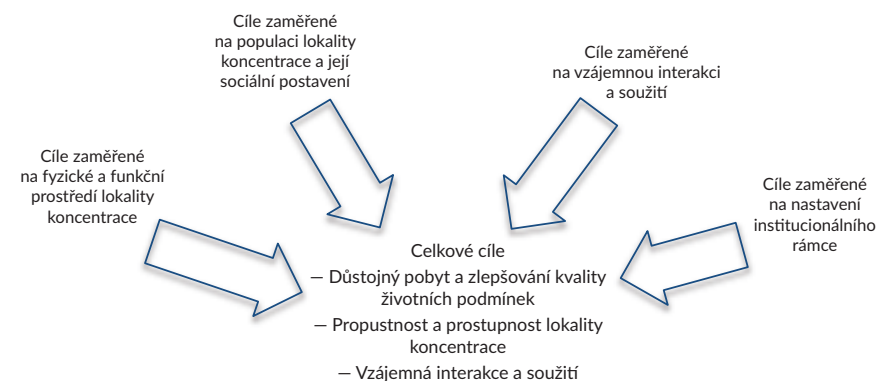
2.4.1 Návrhy cílů intervence a opatření

Přestože návrh cílů a opatření bude vycházet ze specifické místní situace, lze nastínit některé z univerzálních otázek spojených s prevencí segregace a podporou integrace. Cíle definují změny, kterých je třeba v dané oblasti docílit. V souladu s obecným zaměřením metodiky, jak bylo popsáno v kapitole 1, je smyslem intervencí zajistit **důstojný život obyvatel lokality koncentrace**, zamezit **dalšímu růstu a násobení sociálních nerovností** a v jejich důsledku **posilování nedobrovolné segregace**. Naopak je důležité **zmírňovat** existující mechanismy **sociální exkluze a segregace**, mj. podporou **prostupnosti lokality**, tedy zvyšováním možností pro opuštění lokality a **začlenění** se do společnosti mimo lokalitu koncentrace. V neposlední řadě je smyslem **posilování interakce** obyvatel lokality s obyvateli širší funkční lokality a zlepšování vzájemného soužití a to zejména při zaměření na zlepšování vztahu místní populace k těmto lokalitám a jejich obyvatelům. Cíle v jednotlivých dimenzích intervence by měly přispívat k naplnění těchto celkových cílů, jak ukazuje obrázek 3 níže.

Níže uvádíme příklady cílů v jednotlivých dimenzích segregace a integrace:

Fyzické a funkční prostředí

Cíle v této dimenzi vycházejí s vyhodnocení funkčních a fyzických struktur, které ovlivňují kvalitu života v rámci lokality. Zaměřují se především na zlepšení kvality života v samotné lokalitě, zlepšení její prostupnosti a napojení na prostředí obce.

Obrázek 3 – Naplnění celkových cílů intervence prostřednictvím cílů v jednotlivých dimenzích intervence

Příklady cílů:

- ♦ Zajištění důstojných podmínek pro bydlení a pobyt v lokalitě
- ♦ Podpora dostupnosti lokality, tj. možnosti odstěhování, aby nedocházelo k nedobrovolnému dlouhodobému pobytu v lokalitě
- ♦ Zlepšení propojení mezi lokalitou koncentrace a funkční lokalitou

Populace a její sociální postavení

Cíle v rámci této dimenze reagují na příčiny a podmíněnosti nerovného postavení obyvatel lokality a působí ve směru zlepšení sociálního postavení a zmírnění negativních důsledků sociálních nerovností.

Příklady cílů:

- ♦ Zajištění informovanosti o aktuálním složení obyvatel lokality, jejich fluktuaci, sociálním postavení, nerovnostech a znevýhodněních, s nimiž se potýkají
- ♦ Podpora zlepšení postavení na trhu práce, sociálního postavení v zaměstnání a mimo něj
- ♦ Zmírnění negativních důsledků sociálních nerovností
- ♦ Zlepšení sociálních a kulturních kompetencí a znalostí obyvatel lokality koncentrace

Interakce a soužití

Cíle v této oblasti reagují na vyhodnocení stavu interakcí mezi obyvateli lokality koncentrace a širší funkční lokality a přispívají ke zlepšení kvality vzájemných vazeb a soužití.

Příklady cílů:

- ♦ Zkvalitnění vzájemného kontaktu, setkávání a soužití
- ♦ Zmírnění negativních stereotypů a xenofobních projevů obyvatel v okolí lokality koncentrace
- ♦ Podpora participace obyvatel lokality koncentrace na místním životě ve funkční lokalitě
- ♦ Vytvoření mechanismů řešení konfliktů/nedorozumění ve veřejném prostoru, místě bydliště apod.

Institucionální rámec

V rámci této dimenze cíle vycházejí z poznání nedostatků ve fungování institucí a přispívají především k rozvoji kompetencí, vzájemné informovanosti a koordinaci lokálně působících institucí.

Příklady cílů:

- ♦ Vytvoření a udržitelnost aktivit institucí řešících prevenci segregace a podporu integrace cizinců
- ♦ Zvýšení kompetencí u aktérů ovlivňujících integraci cílové skupiny
- ♦ Zlepšení spolupráce mezi relevantními aktéry
- ♦ Zlepšení koordinace při sběru a sdílení informací o obyvatelích lokality koncentrace a včasné výměny poznatků o aktuálním vývoji situace
- ♦ Procedurální zapojení zástupců obyvatel lokality do rozhodování: podpora participace v komunitních sdruženích, místních rozhodovacích orgánech, odborech aj.

V návaznost na jednotlivé cíle a jsou zpracovány návrhy opatření, které přispějí ke zmírnění negativních důsledků segregace, k vyšší míře integrace obyvatel lokality koncentrace a celkovému zlepšení vztahů na lokální úrovni.

- ♦ **Opatření** představují konkrétní návrhy činností, které přispějí k naplnění jednotlivých dílčích cílů. Pro naplnění jednotlivých cílů je obvykle třeba více opatření. Příklady opatření jsou uvedeny v tabulce v části 2.5.3.

Zpracování návrhů opatření tedy navazuje na kapacity jednotlivých aktérů a institucí v rámci lokalit. Je podstatné, aby šlo o opatření, která je možné realizovat na lokální úrovni v rámci stávajících možností. Je pravděpodobné, že zatímco realizace některých cílů (např. zlepšení možnosti trávení volného času) vyžaduje sérii drobnějších opatření (např. revitalizace hřiště, zvýšení informovanosti o existujících sportovištích prostřednictvím konkrétních komunikačních kanálů), jiná opatření (např. poskytování terénního sociálního poradenství) mohou být odpovědí na větší množství dílčích cílů (např. zlepšení přístupu k sociální ochraně, zlepšení socio-kulturní orientace).

2.4.2 Diskuse, ověření a doplnění cílů intervence a opatření

Navržené cíle a opatření intervence (a rovněž poznatky z analytické části, jež vedly k jejich návrhu) jsou diskutovány v rámci **odborného kulatého stolu**, jehož se účastní klíčoví stakeholderi/instituce z funkční lokality. Na základě komentářů, podnětů a zpětných vazeb poskytnutých během workshopu jsou navržené cíle a opatření intervence doplněny a upraveny do finální podoby.

SETKÁNÍ II Kulatý stůl s místními aktéry zaměřený na oblasti a cíle intervencí a návrhy opatření intervencí

Cíl: Cílem workshopu s místními aktéry je představit a diskutovat zjištěná ziskovaná analýzou, identifikované bariéry a potenciály, navržené cíle intervencí a navrhovaná opatření k dosažení cílů. Setkání má formu **semi-náře / kulatého stolu**. Zvláštní pozornost je třeba věnovat navrženým **cílům intervencí a opatřením** a to s ohledem na potřeby a možnosti vyplývající z identifikovaných bariér a potenciálů a při zvážení priorit a kapacit jednotlivých institucí. Setkání doporučujeme nahrávat nebo z něj pořídit zápis.

Příprava: Vhodné je, aby přípravu a realizaci setkání zaštil příslušný obecní úřad popř. úřad městské části a aby se na její organizaci jako spolupracující podílely organizace působící v lokalitě koncentrace, zejména ty, jež se explicitně zabývají procesy sociální exkluze, sociální integrace a segregace.

Vedení kulatého stolu: Kulatý stůl by měl být v první části uveden prezentací dosavadních výstupů projektu, zakončeného prezentací cílů intervence a návrhů doporučení. V druhé části je pak prostor pro moderovanou diskusi. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zhodnocení cílů intervencí ze strany účastníků a konkrétním nástrojům pro jejich realizaci v návaznosti na existující aktivity v rámci lokality, kapacity a priority jednotlivých institucí.

Výběr účastníků: Počet účastníků doporučujeme v rozmezí 15–20 zástupců klíčových místních aktérů zahrnujících místní samosprávu, státní správu, nevládní neziskový sektor a soukromý sektor.

Skladba účastníků

- ♦ Městský úřad, úřad městské části, odbor sociálních věcí
- ♦ Úřad práce
- ♦ Městská policie
- ♦ Policie České republiky (v případě cizinců Cizinecká policie, Specialista na národnostní menšiny)

- ♦ Nevládní sektor: lokálně působící NNO zaměřené na otázky sociálního vyloučení, integrace a segregace
- ♦ Zaměstnavatelé a pracovní agentury
- ♦ Odbory (v případě velkého zaměstnavatele obyvatel lokality koncentrace)
- ♦ Zástupci škol a vzdělávacích institucí
- ♦ Ubytovatel(é), významní majitelé bytů

Dále je vhodné přizvat zástupce obyvatel lokality koncentrace, resp. zástupce cílové skupiny opatření. Je vhodné, aby šlo o osobu/osoby, která má určitou zkušenost se spoluprací s různými institucemi. Zároveň je třeba věnovat pozornost tomu, aby nereprezentovala osobní/partikulární zájmy.

Čas a prostor: Setkání je vhodné realizovat v prostorách příslušného městského úřadu, případně jiné instituce, do jejíž působnosti lokalita spadá.

Načasování je vhodné podle pracovní doby úřadů. Setkání by mělo trvat maximálně 2 hodiny.

Záznam: Setkání je vhodné nahrávat nebo z něj pořídit zápis. Pro další práci je vhodné vést prezenční listinu s kontakty účastníků, na které je vhodné účastníkům zaslat zápis ze setkání a prezentaci.

2.4.3 Výstupy návrhové části

Výstupem návrhové fáze metodiky je text „Návrhová část: cíle a opatření intervence“. Text v úvodu stručně shrnuje východiska. Stežejní část tvoří **cíle a opatření** pro jednotlivé dimenze segregace a integrace. V závěrečné části návrhu jsou cíle a opatření shrnuty a diskutovány s ohledem na to, jak reagují na souhrnné vyhodnocení analytické části a jak naplňují doporučení analytické části pro návrhovou část. Text doprovází jednoduchá přehledová tabulka, která vedle hlavních charakteristik, problémů a pozitiv lokality převzatých z analytické fáze je v návrhové části doplněna o cíle a opatření intervence za jednotlivé dimenze segregace a integrace (tabulka 3, její vyplnění navazuje na tabulku 2).

V návaznosti na výstupy metodiky by měl být místní aktéry zpracován **strategický plán pro realizaci opatření**, v rámci které by u každé opatření byla přesně identifikována cílová skupina, specifikovány konkrétní aktivity k naplnění opatření, institucionální odpovědnost za aktivity, časové termíny, zdroje financování a způsob sledování indikátorů monitorování dosažených změn ve smyslu prevence segregace nebo zmírňování jejího působení a zmírňování exkluze a posilování integrace.

Plán je vhodné zpracovat jak ve spolupráci s místními aktéry, tak i zástupci obyvatel lokality koncentrace. Rozpracování opatření a jejich implementace by měla využívat nástrojů komunitního plánování a reflektovat další strategické dokumenty. Nedílnou součástí je pravidelná evaluace.

Tabulka 3 – Cíle a opatření intervence – příklady

Název lokality	FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Příklady cílů intervence	Příklady opatření
Fyzické a funkční prostředí	Zlepšení propojení mezi lokalitou koncentrace a funkční lokalitou	Zlepšení dopravní dostupnosti (např. prodloužení/frekvence spojů) Informování o možnostech aktivit (např. využití sportovišť) ve funkční lokalitě Podpora nového využití nevyužitých částí lokality koncentrace širokou veřejností
	Zajištění důstojných podmínek pro bydlení v lokalitě	Rekonstrukce bytů/ubytovny, zlepšení podmínek pro vaření, praní, osobní hygienu apod. Vybavení veřejných prostranství (např. hřiště, lavičky, místo pro piknik) Vytvoření komunitního centra
	Podpora prostupnosti bydlení – (tj. možnosti odstěhování, aby nedocházelo k nedobrovolnému dlouhodobému pobytu v lokalitě)	Poskytování poradenství o bydlení v rámci sociální práce Zprostředkování bydlení v bytech mimo lokalitu
Populace a její sociální postavení	Zajištění informovanosti o aktuálním složení obyvatel lokality, jejich fluktuaci, sociálním postavení, nerovnostech a znevýhodněních, s nimiž se potýkají	Terénní práce v lokalitě zaměřená na monitorování sociální skladby obyvatel, jejich proměn a na sociální situaci v lokalitě Nastavení předávání informací mezi relevantními institucemi (samospráva, nevládní organizace, ubytovatelé, zaměstnavatelé, atd.) o sociální situaci v lokalitě (v případě zaměstnavatelů informace o změnách ve složení pracovníků) Aktivity vedoucí ke zvýšení informovanosti obyvatel funkční mikro- a mezo-lokality o postavení obyvatel lokality a jejich roli v místní společnosti
	Podpora zlepšení postavení na trhu práce, sociálního postavení v zaměstnání a mimo něj	Pracovní poradenství Uznávání vzdělání/rekvalifikace Řešení situace v lokalitě koncentrace se zaměstnavateli a odbory Kontroly dodržování pracovních závazků a bezpečnosti práce (inspekce práce, odbory)
	Zmírnění sociálních nerovností skrze zlepšení přístupu k sociální a právní ochraně	Poskytování terénní práce v lokalitě Sociální a právní poradenství Dluhové poradenství
	Zvýšení jazykových a socio-kulturní a právních orientace kompetencí a znalostí obyvatel lokality koncentrace (např. přístup ke vzdělání, znalost jazyka, aj.)	Zajištění kurzů češtiny na různých úrovních (nízkoprahové kurzy, profesní kurzy, aj.) – relevantní zejména pro lokality koncentrace cizinců Zajištění socio-kulturní orientace – relevantní zejména pro lokality koncentrace cizinců Příprava a distribuce informačních materiálů Asistenti ve školách Doučování

Název lokality	FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Příklady cílů intervence	Příklady opatření
Interakce a soužití	Zkvalitnění vzájemného kontaktu, setkávání a soužití	Vstupní kurzy pro nově příchozí o obci/městě Dostupnost překladů relevantních dokumentů (místní vyhlášky) Překlady relevantních informací ve veřejném prostoru (např. v obchodech) Využití mediace (tlumočení a vyjednávání) konfliktů – školení/zapojení externích mediátorů
	Zmírnění negativních stereotypů a xenofobních projevů obyvatel v okolí lokality koncentrace.	Informativní texty v místních médiích (reagující na negativní stereotypy)
	Zvýšení participace obyvatel lokality koncentrace na místním životě ve funkční lokalitě.	Podpora participace obyvatel lokality v rámci místních sdružení a spolků Podpora participace obyvatel lokality na jednorázových veřejných společenských akcích
Institucionální rámec	Vytvoření a udržitelnost aktivit institucí řešící prevenci segregace a podpory integrace cizinců	Vytvoření kompetentních orgánů nebo zvýšení kapacit stávajících
	Zvýšení kompetencí u aktérů ovlivňující integraci cílové skupiny (odborné znalosti, interkulturní kompetence, mediace aj.)	Vzdělávací aktivity/školení Výměna dobré praxe Supervize
	Vertikální a horizontální kooperace mezi relevantními aktéry	Systém koordinace (schůzky, platformy...) Tematické pracovní skupiny
	Procedurální zapojení zástupců obyvatel lokality do rozhodování: podpora participace v komunitních sdruženích, místních rozhodovacích orgánech, odborech aj.	Systémy konzultace Zapojení do pracovních skupin Aktivity cílené na vznik přímého členství ve sdruženích/institucích
	Zlepšení koordinace při sběru a sdílení informací o obyvatelích lokality koncentrace a včasné výměny poznatků o aktuálním vývoji situace	Výzkumy a analýzy a jejich vzájemná konzultace Sdílení informací mezi jednotlivými institucemi (s ohledem na ochranu osobních práv cílové skupiny) Mechanismy využití informací pro lepší nastavení opatření Systém aktuálního předávání informací a jejich včasné výměny v případě rychle se měnící situace

3. Uplatnění metodiky: prevence rezidenční segregace a podpora integrace cizinců v lokalitě Hůrky v Pardubicích

3.1 Postup a metody

Níže uvedený text představuje aplikaci „Metodiky prevence rezidenční segregace a podpory integrace cizinců v lokalitách koncentrace zahraničních pracovníků“ na lokalitu Hůrky v Pardubicích, která byla „Metodikou identifikace lokalit rezidenční segregace“ vyhodnocena jako segregovaná.

Aplikace metodiky se skládá ze dvou hlavních fází: analytické a návrhové. První fázi realizace metodiky předchází vymezení **lokality koncentrace** a jejího širšího okolí zahrnujícího území každodenního pohybu obyvatel lokality koncentrace a interakce s ostatními místními obyvateli (**funkční lokalita**). Následuje **analytická fáze**. Ta se nejprve zaměřuje na charakteristiku lokality koncentrace a to ve čtyřech dimenzích: fyzické a funkční prostředí, populace a její sociální postavení, interakce a soužití a institucionální rámec. Důraz je kladen na procesy, mechanismy a podmíněnosti vznik a utváření lokality koncentrace, situace segregace a vlivu na integraci do majoritní společnosti. Analytické poznatky jsou souhrnným způsobem vyhodnoceny s důrazem na identifikaci bariér, jež přispívají k rezidenční segregaci a oslabující možnosti integrace, a potenciálů, na něž je možné navázat při tvorbě opatření podporujících integraci a oslabujících segregaci. Poslední, **návrhová fáze** definuje cíle intervence pro každou ze čtyř dimenzí (fyzické a funkční prostředí, populace a její sociální postavení, interakce a soužití a institucionální rámec). Pro každý cíl jsou navržena opatření k jeho dosažení. Celkový přehled nabízí tabulka 4.

Lokalita Hůrka v Pardubicích představuje místo mimořádné koncentrace zahraničních pracovníků naplňující řadu znaků rezidenční segregace. Sociálně-prostorová izolace zde ubytovaných osob omezuje možnosti sociální interakce a integrace. Vznik koncentrace je spjat s přílivem zahraničních investic do elektrotechnického a dalších odvětví průmyslu. Místní a regionální trh práce nebyl

Tabulka 4 – Struktura aplikace metodiky

Hůrky, Pardubice	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Opatření
Fyzické a funkční prostředí				
Populace a její sociální postavení				
Interakce a soužití				
Institucionální rámec				

schopen naplnit poptávku zaměstnavatelů po pracovnících zejména na nízko kvalifikovaných pozicích. Potřeby zaměstnavatelů začala naplňovat mezinárodní pracovní migrace. Ta ale přinesla nové otázky týkající se způsobů sociální integrace a rizik sociálně-prostorové segregace zaměstnanců – migrantů.

Analytická část využívá data a informace shromážděná pro lokalitu koncentrace Hůrky při zpracování „Metodiky identifikace lokalit segregace“ pro město Pardubice. Hlavním zdrojem informací nicméně jsou rozhovory s obyvateli lokality koncentrace Hůrka, obyvateli funkční mikro-lokality sídliště Dubina a s místními institucionálními aktéry. Největší část rozhovorů proběhla s obyvateli lokality Hůrka, kterých bylo celkem 35 (8 hloubkových, 14 polostrukturovaných, zbytek nestrukturované), přičemž jsme zohlednili odlišné občanství, pohlaví a věk. Několik rozhovorů s cizinci bylo vedeno s lidmi, kteří na Hůrce již nebydlí, ale nadále pracují ve Foxconnu (5). Ve zprávě jsou dále zastoupeni obyvatelé sídliště Dubina, a to prostřednictvím 14 polostrukturovaných rozhovorů. I zde jsme usilovali o genderovou, věkovou a také sociálně-statusovou vyváženost. Vedle rozhovorů s obyvateli jsme čerpali z 11 rozhovorů, které jsme provedli s institucionálními aktéry (např. s představiteli Úřadu městského obvodu Pardubice III, městské policie, firmy Foxconn, odborového svazu Foxconnu, agentury práce Xawax, neziskové organizace Most Pro, Centra na podporu integrace cizinců v Pardubicích). Ve zprávě nejsou zastoupeny hlasy některých aktérů, kteří s námi neprovedli rozhovor (např. majitel ubytovny Hůrka, zástupce agentury práce Express People).

Pro doplnění zjištění a doporučení byla důležitá dvě veřejná setkání uspořádaná pod záštitou starosty Městského obvodu Pardubice III. Prvním z nich byl sousedský workshop na téma vzájemného soužití pro obyvatele Dubiny

a Hůrky, který jsme organizovali v městské části Pardubice III. dne 17. června 2015 (zúčastnilo se ho celkem 8 osob z řad obyvatel, cizinců a veřejné správy). Druhé setkání mělo formu kulatého stolu s institucionálními aktéry na Úřadu městské části Pardubice III. dne 30. července 2015. V úvodu setkání jsme prezentovali výsledky analytické části s důrazem na identifikované problémy a rizika a rovněž návrhové části s cíli a opatřeními. Hlavním cílem setkání bylo získat zpětnou vazbu od místních aktérů. Setkání se zúčastnili zástupci samosprávy (Pardubice III., magistrát), policie (městské a státní, hlavně cizinecké), neziskových organizací (Most Pro), Centra na podporu integrace cizinců v Pardubicích a další.

3.2 Vymezení lokality koncentrace a funkční lokality

3.2.1 Lokalita koncentrace

Lokalitou koncentrace se rozumí území, ve kterém se koncentruje nebo segreguje bydlení skupiny v nerovném sociálních postavení. Lokalita Hůrka byla za pomoci „Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace“ identifikována

Obrázek 4 – Znárodnění lokality koncentrace a funkční mikro-lokality
(Mapový podklad www.mapy.cz, zpracování vlastní)

jako jediná lokalita rezidenční segregace cizinců v Pardubicích (Sýkora a kol. 2014). Kromě toho byly identifikovány i tři lokality segregací ohrožené. Vymezení lokality koncentrace přebíráme z výše uvedené metodiky a považujeme za ni území základní sídelní jednotky Hůrka. Lokalita se vyznačuje vysokou koncentrací a dominancí cizinců především z několika zemí střední a jihovýchodní Evropy. Dříve v lokalitě bydlelo také několik českých občanů (romských rodin).

3.2.2 Funkční mikro-lokalita

Funkční mikro-lokalitou se rozumí oblast, v níž se odehrávají pravidelné, opakované každodenní aktivity obyvatel lokality koncentrace. Za funkční mikro-lokalitu považujeme areál (základní sídelní jednotku) Hůrka a část sídliště Dubina přiléhající k tomuto areálu (obrázek 4) a obsahující služby, které obyvatelé lokality Hůrka pravidelně využívají. Jde především o dva supermarkety (Albert a Penny Market), několik menších prodejen, restaurací nebo barů a zastávky trolejbusů MHD směřujících do centra města.

3.2.3 Funkční mezo-lokalita

Funkční mezo-lokalitou se rozumí prostor místního trhu práce a dojíždky za prací a také územní rozsah činností institucí, které ovlivňují život obyvatel v lokalitě koncentrace a funkční makro-lokalitě. Funkční lokalitou rozumíme statutární město Pardubice. Pardubice jsou významným centrem pracovních příležitostí v elektrotechnickém a chemickém průmyslu a ve firmách dodávajících součástky pro automobilový průmysl. Cizinci pracující v těchto firmách bydlí v ubytovnách (a částečně také v bytech) v různých částech města. Část cizinců pracuje také ve firmách lokalizovaných v okolí Pardubic (např. v Přelouči) nebo bydlí v zázemí města, pro významnou dominanci Pardubic pro bydlení i zaměstnání je však do funkční mezo-lokality nezahrnujeme.

3.3 Analytická část: charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů

3.3.1 Fyzické a funkční prostředí

Lokalita koncentrace. Hůrka leží na okraji města Pardubice odděleně od rezidenční zástavby na sídlišti Dubina, které je vzdálené asi 400 metrů. V okolí lokality jsou lesy, kanceláře vojenské správy, sklady, autosalon, separační dvůr

Obrázek 5 – Lokalita a ubytovna Hůrka

a chatová osada. Lokalita je přístupná autem nebo po chodníku ze sídliště Dubiny okolo silnice I/36 směrem na Holice. Původně zde byla kasárna, která byla po ukončení vojenského využití převedena do vlastnictví města Pardubice a následně prodána do soukromého vlastnictví. Původní kasárenské budovy nyní slouží jako ubytovny, v jednom objektu je hotel (obrázek 5). Jedná se o velkou lokalitu se zhruba 600 obyvateli.

Vznik a přetrvávání lokality koncentrace má několik příčin a to na straně nabídky a poptávky levného bydlení pro zahraniční zaměstnance pardubických podniků, zejména firmy Foxconn. **Na straně nabídky** šlo především o podnikatelský záměr využít rozsáhlou a nevyužívanou nemovitost bývalých kasáren pro jednoduché ubytovávání. Zde se zdá, že město Pardubice při prodeji nemovitostí nedostatečně předjímalo možnost vzniku koncentrace chudoby, sociálního vyloučení a segregace. V současnosti je pak podnikatelský záměr založený na poskytování jednoduchého bydlení bez větší snahy reinvestic do jeho kultivace a zlepšení vlastního bydlení a prostředí v jeho okolí.

Na straně poptávky je koncentrace ubytování do Hůrek výhodná zejména pro dominantní uživatele, kterým jsou agentury práce (subdodavatelé¹). Těm totiž koncentrované a centralizované ubytování usnadňuje svážení zaměstnanců na směny autobusy a informování zaměstnanců například o rozpisech směn (prostřednictvím nástěnek v jednotlivých objektech ubytovny). Kromě toho je ubytovna centrálním místem, kam agentury přivázejí a odvázejí skupiny pracovníků ze zahraničí podle toho, zda je momentálně potřeba zvyšovat nebo snižovat počet pracovníků.

¹ Zmíněné agentury práce působí vůči Foxconnu jako subdodavatelé. Více viz část 3.2.

Využití této ubytovny souvisí s **místními podmínkami fungování firmy Foxconn**. Zatímco v jiných zemích bývají ubytovny přímo součástí areálu továrny, v Pardubicích firma Foxconn neuspěla s vystavěním vlastní ubytovny v Pardubičkách v těsné blízkosti továrny (Mladá fronta DNES 12/12/2001). Spoléhá se tak na agentury práce/subdodavatele, které si pronajímají ubytovací prostory v Pardubicích a jejich okolí.

Ubytování na Hůrce je podle výpovědí některých zde žijících cizinců výhodné také pro ně. Hlavním důvodem pobytu většiny zde ubytovaných je výdělek, často sloužící k hrazení nákladů a podpoře života širší rodiny (partnerů, dětí, rodičů) v zemi původu. Snaží se proto uskrovnit a **na ubytování vynakládat co nejméně zdrojů**. K tomu napomáhá i agentura práce, která hradí ubytování (podle zjištění z rozhovorů jde o 3 000 Kč měsíčně), pokud zaměstnanec odpracuje určitý minimální počet hodin v měsíci (v případě ztráty práce v agentuře práce, nebo při neodpracování minimálního počtu 150 hodin měsíčně, ovšem musejí obyvatelé platit za ubytování sami). Mnozí z ubytovaných v rozhovorech oceňovali takovou organizaci bydlení, která jim vše zjednodušuje a postará se o jejich základní potřeby. Často také zmiňovali sociální vazby v lokalitě. Úzká provázanost pracovního poměru v agentuře, ubytování na Hůrkách a sdílená pracovní a sociální zkušenost s ostatními ubytovanými snižuje motivaci hledat si jiné bydlení mimo Hůrky.

Dalším faktorem koncentrace a přetrvávání na Hůrkách je skutečnost, že si obyvatelé **nemohou dovolit bydlet jinde**, nebo takové **riziko nechtějí podstoupit**. Vzhledem k nízkým a především kolísavým příjmům se zaměstnanci potýkají s rizikem platit vyšší cenu za kvalitnější bydlení v jiné lokalitě. V případě nájmu bytů je navíc pronajímateli požadována jistina (kauce), kterou si zájemci nemohou nebo nechtějí dovolit. Inzeráty nabízející pronájem bytů v Pardubicích na realitních serverech uvádějí požadovanou kauci zhruba 7–10 000 Kč. Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že někteří jednotlivci žili i několik měsíců na ubytovně mimo Hůrky a poté se do lokality vrátili.

Jiné bydlení mimo ubytovnu vyhledávají manželské páry, které chtějí založit rodinu. Ubytovna totiž nenabízí trvalé bydlení pro domácnosti a hlavně neumožňuje rodinný život s dětmi, o čemž svědčí zákaz jejich pobytu. Setkali jsme se ale s případy, kdy na ubytovně žijí celé rodiny a to v případě manželů a jejich dospělých dětí. Ubytovna slouží k přechodnému ubytování pracovníků, které si najímají výrobní podniky v okolí a to zpravidla prostřednictvím agentur práce pro jednoduché a málo placené pracovní činnosti.

Z hlediska nabídky bydlení a z toho vyplývající skladby obyvatel jde o velmi úzce profilovaný segment, který v takové koncentraci bydlení nízkého standardu a obyvatel s nízkými příjmy představuje velké **riziko rozvoje**

a prohlubování sociálního vyloučení a segregace a to hlavně s ohledem na značnou závislost na ekonomických výkyvech globálních trhů a poskytování práce a výtěžků místními podniky. Po ztrátě zaměstnání ve Foxconnu zůstává nicméně v Pardubicích pouze menší část zahraničních pracovníků. Agentury práce organizují jejich odjezdy. Ti z pracovníků, kteří byli zaměstnáni v Pardubicích po delší dobu, mohou čerpat podporu v nezaměstnanosti mimo Česko (podle principů koordinace systému sociálního zabezpečení v EU). Odbor sociálních služeb pardubického magistrátu se v této souvislosti setkává jen výjimečně s bezdomovectvím. V případě odjezdu pracovníků bez práce se tak minimálně část nákladů spojených s nezaměstnaností přenáší do země původu.

Bydlení v ubytovně je velmi jednoduché. Ubytování je většinou ve dvou či třílůžkových pokojích se společným sociálním zařízením a dalším společným zázemím, což s sebou přináší omezení soukromí. Na samotné ubytovně chybí společné prostory (klubovny apod.). Obyvatelé v rozhovorech upozorňovali na špatné zázemí pro praní prádla ve společných prádelnách na ubytovně, na malé ledničky sdílené několika lidmi, rozbité spotřebiče, zákaz používání satelitů. Ubytovatel se snaží šetřit na nákladech. Vzhledem k nedostatečné vybavenosti, nákladům, zájmu ušetřit a nedostupnosti v místě, zabírají běžné každodenní činnosti (praní v ruce, příprava jídla, jelikož zaměstnanci agentur práce nemají oproti kmenovým zaměstnancům Foxconnu zvýhodněné ceny jídla v jídelně, a nakupování v obchodech, které se nenachází v těsné blízkosti Hůrek) zde ubytovaným neúměrně více času. Charakter života ovlivňují také pravidelné kontroly úklidu a chování, omezující a narušující soukromí obyvatel.

Prostředí v lokalitě koncentrace tvoří především jednoduché ubytování. Kromě baru s hracími automaty v hotelu nejsou v lokalitě žádné služby. Okolní objekty a zpevněné plochy v areálu kasáren, které jsou v majetku města, chátrají – bývalá kasárna jsou chápána jako územní rezerva dalšího rozvoje města. Okolí ubytoven není upraveno a tvoří je především původní asfaltové plochy a několik laviček. Obyvatelé tak mají velmi omezené možnosti trávení volného času, v bezprostředním okolí ubytovny mohou jen postávat a mluvit s dalšími obyvateli. Nákupy a další aktivity musejí nebo mohou realizovat na sídlišti Dubina.

Soužití na ubytovně je podmíněné tím, že zde bydlí jednotlivci, výjimečně páry a nikoliv rodiny. Jednotlivci pak sdílejí ubytování na pokojích, které je problematické zejména v případech, kdy bydlící pracují v různých směnách. Zatímco někteří obyvatelé potřebují odpočívat, jiní jsou aktivní. Obyvatelé pak postrádají soukromí. Různě naplánované směny spolubydlících a sousedů na ubytovně však mají i své výhody. Je tak možné snáz využívat kuchyň a další

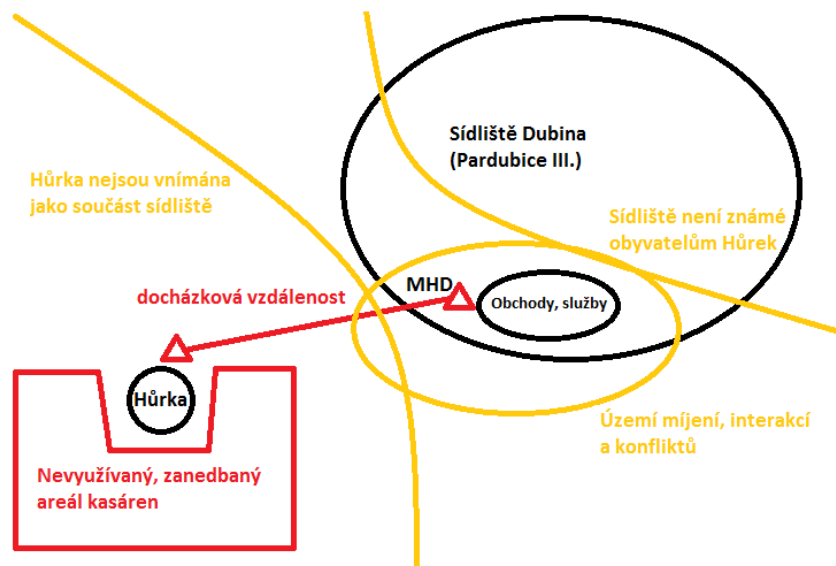
společné prostory a mít více soukromí než v případech, kdy je nutné se domluvit s ostatními spolubydlícími (např. o nedělich).

Některá **negativa koncentrovaného soužití** na ubytovně se projevují v souvislosti s výplatními termíny agentur (vyplácejí týdenní zálohu a jednou měsíčně doplatek zbytku mzdy), kdy jsou častější hlučné oslavy spojené s konzumací alkoholu a rušením nočního klidu. Tyto problémy pak v některých případech v lokalitě řeší koordinátoři pracovních agentur nebo příslušníci městské a státní policie. Charakter soužití je také ovlivněn vysokou fluktuací ubytovaných (příchody nových pracovníků, ale také opakované odjezdy a návraty stejných obyvatel/pracovníků podle jejich momentální potřeby ve výrobě).

Někteří obyvatelé Hůrek tak vnímali ubytovnu jako **problematickou koncentraci** (zazněla i slova o „ghettu“) obyvatel odlišného původu a kulturních zvyklostí, s nedostatečnými hygienickými standardy a nečistotou a nadměrnými jevy rušícího chování zejména spojenými s nadměrnou konzumací alkoholu. Nicméně, v rozhovorech obyvatelé Hůrek zmiňovali i **řadu pozitiv společného soužití** v lokalitě koncentrace. Pozitivní hodnocení ubytovny bylo spojované s tím, že se zde vytvářejí přátelství, ubytovaní si navzájem pomáhají a mohou si popovídat v rodném jazyce. Ubytování v soukromí pak vnímají s obavami izolace od známých: *„Máme tady náš pokoj. Máme tady kamarády, tady jsme se s nimi seznámili. Tuším, že když půjdeme do soukromí, tak bydlím v bytě s manželem, nemám kamarády, nemám nic. Tam jsi sám.“*

Lokalita koncentrace Hůrka a sídliště Dubina jsou **fyzicky separované** (Obr. 6). Obyvatelé mohou využít chodník okolo silnice z Pardubic směrem na Holice vedoucí podél nevyužívaného areálu bývalých kasáren, budovy krajské vojenské správy a několika komerčních objektů. Na hlavní silnici vedle ubytovny je zastávka autobusové linky MHD Hůrka. Na okraji sídliště Dubina je pak zastávka trolejbusů. O zřízení linky MHD na Hůrka uvažovala urbanistická studie rozsáhlé bytové výstavby v areálu kasáren, která se ale neuskutečnila. Hůrky od Dubiny odlišují velké rozdíly v možnostech obyvatel uspokojovat své potřeby v místě bydliště (tabulka 5).

Přes jistou izolaci v lokalitě koncentrace **využívají obyvatelé lokality Hůrka služby zejména v přílehlém sídlišti Dubina**. Jde především o dva supermarkety (Albert a Penny Market), několik menších prodejen, restaurací nebo barů a zastávky trolejbusů MHD směřujících do centra města. V rámci sídliště je k dispozici kompletní občanská vybavenost – školky, školy a dětská hřiště (ty ale obyvatelé Hůrek vzhledem k absenci dětí nevyužívají), veřejně přístupná sportoviště, další obchody a restaurační zařízení, Úřad městského obvodu Pardubice III. a služebna městské policie. Přes sídliště Dubina vede

Obrázek 6 – Vzájemné vztahy a bariéry kontaktů areálu Hůrka a sídliště Dubina

také pěší cesta do průmyslové zóny na jihovýchodě Pardubic, kterou občas někteří obyvatelé Hůrek využijí, pokud nemohou nebo nechtějí využít společnou dopravu. Pohyb cizinců mezi lokalitou koncentrace Hůrka a zařízeními služeb na sídlišti Dubina a s tím spojené některé jevy vnímané místním obyvatelstvem jsou zdrojem negativních náhledů na Hůrky a jejich obyvatele (blíže viz část zabývající se interakcí). Lokalita koncentrace a funkční mikro-lokalita nejsou uzavřeným územím, které by obyvatelé Hůrek neopouštěli. Ze zastávek MHD na okraji Dubiny mohou obyvatelé Hůrek odjíždět do centra Pardubic nebo jiných částí města. Tyto cesty však nejsou tak pravidelné.

Vztah mezi lokalitou koncentrace Hůrky a funkční mikro-lokalitou sídliště Dubina je **jednosměrný**. Zatímco pro obyvatele Hůrek je využívání obchodů a služeb na sídlišti Dubina nutností, obyvatelé Dubiny nemají důvod Hůrka navštěvovat a mají tak o této lokalitě jen dílčí nebo zprostředkované informace. Obyvatelé Hůrek využívají zejména základní služby na okraji sídliště přiléhajícího k Hůrkám, nikoliv však sportoviště nebo zelené plochy uvnitř sídliště (a tedy dále od ubytovny). Denní aktivity obyvatel Hůrky a Dubiny se proto nejvíce prolínají ve dvou obchodech (Albert a Penny Market) a jejich bezprostředním okolí, kde se také **koncentruje nejvíce vnímaných problémů**, spočívajících především ve schopnosti dorozumět se, odlišném chování v obchodech a ve veřejných prostorech, rušení nočního klidu, apod. Velká

Tabulka 5 – Vybavenost a podmínky bydlení v lokalitě Hůrka a na sídlišti Dubina

Dimenze / měřítková úroveň	Ubytovna Hůrka	Sídliště Dubina
Dům – obývaný prostor	Sdílené vícelůžkové pokoje, společná kuchyně, sociální zařízení, prádelna	Soukromý byt o několika místnostech s vybavenou kuchyní, sociálním zařízením, možností prání
Bezprostřední okolí domu (v rámci jedné ulice)	Několik laviček, neudržovaná asfaltová plocha, nevyužívané objekty bývalých kasáren, bar s výherními automaty, areál na malou kopanou	Lavičky, zelené plochy, v některých případech sportovní hřiště, školy, obchody
Docházková vzdálenost do 300 metrů	Přístupová ulice k městu, zastávka autobusu MHD, lesy, uzavřené areály (vojenská správa apod.), okraj města – bytové domy s dětskými hřišti	Zastávka MHD, hřiště, zelené plochy, pro významnou část obyvatel komplexní občanská vybavenost
Docházková vzdálenost do 600 metrů	Obchody, některé služby, zastávka trolejbusů MHD	Komplexní občanská vybavenost – obchody, služby, školy, zdravotnická zařízení veřejná prostranství
Delší docházková vzdálenost	Komplexní občanská vybavenost – obchody, služby, školy, zdravotnická zařízení veřejná prostranství, hřiště	Žádné další služby neobsažené do 600 metrů

rezidenční koncentrace zahraničních pracovníků tak vede i ke koncentraci jejich každodenního pohybu a aktivit, z nichž některé jsou obyvateli funkční mikro-lokality vnímané jako problematické.

Vyhodnocení

Hlavním důvodem existence lokality koncentrace je (a bude i nadále) poptávka po levném a koncentrovaném ubytování pro pracovníky na nízkokvalifikovaných, nízkopracovních a nejistých pozicích ve zpracovatelském průmyslu, kteří jsou poptáváni vzhledem k postavení pardubických podniků v mezinárodní dělbě práce a globálních produkčních sítích. Zároveň budou přetrvávat motivy pro využívání tohoto typu bydlení pro zahraniční pracovníky, a to také z důvodu řady omezení pro využívání standardních bytů při nejistém a nízkopracovním zaměstnání, jakož i kvůli charakteru dočasné pracovní migrace a zájmu pracovníků mít co nejnižší náklady na život v Pardubicích.

Mezi bariéry spojené s fyzickým a funkčním prostředím, které přispívají k rezidenční segregaci a oslabující možnosti integrace, patří:

- ♦ Fyzická separace lokality koncentrace Hůrky od funkční lokality Dubina.

- ♦ Jednostranná funkční propojenost lokality koncentrace Hůrky na službách nabízených na sídlišti Dubina. Neexistence funkcí nebo aktivit, které by obyvatelé sídliště Dubina přilákaly do lokality Hůrky.
- ♦ Značné odlišnosti v kvalitě prostředí a vybavenosti mezi lokalitou Hůrky a funkční mikro-lokalitou Dubina.
- ♦ Nedostatečná znalost možností využívání funkcí sídliště Dubina obyvateli Hůrek.
- ♦ Prostorová koncentrace problémových jevů v soužití v části sídliště Dubina, nejčastěji využívaném obyvateli lokality koncentrace Hůrky.
- ♦ Nedostatečná kvalita ubytování v lokalitě koncentrace.
- ♦ Zanedbané prostředí okolí ubytovny v lokalitě Hůrky.

Mezi hlavní potenciály vycházející z fyzického a funkčního prostředí patří:

- ♦ Efektivní organizace dojíždění do zaměstnání (autobusy od ubytovny přímo do Foxconnu).
- ♦ Koncentrace krátkodobých zaměstnanců má pro zaměstnavatele řadu organizačních výhod (organizace dopravy, předávání informací).

3.3.2 Populace a její sociální postavení

Na ubytovně Hůrka žije okolo **600 zahraničních pracovníků**. Složení obyvatel lokality vyplývá z **poptávky po vhodné zahraniční pracovní síle pro výrobu v elektrotechnickém průmyslu, nabídky pracovní síly v zemích původu**, jejich propojení prostřednictvím zprostředkovatelů práce a etnických a rodinných sítí, a to při ovlivnění kontextuálními faktory (např. nastavením migrační politiky) a ve vztahu k charakteru nabízeného bydlení. Hůrka představují jednu z významných pardubických ubytoven využívaných pro dočasné i dlouhodobé ubytování zahraniční pracovní síly. Od ostatních ubytoven v Pardubicích se liší vyšší sociální a geografickou izolací od okolí; na straně druhé jsou zde silnější komunitní aspekty života a mezietnická solidarita u části migrantů. Cizinci se v lokalitě potýkají se sociální vykořeněností, kdy se mohou obracet pouze na další cizince, své spolupracující krajany a menší část párů a starších rodin i na své příbuzné.

Většina obyvatel v lokalitě pobývá dočasně. Někteří pracovníci se po několika týdnech nebo měsících vrací do země původu anebo migrují jinam v Česku či Evropě, **část se na Hůrku vrací pravidelně na významnou část roku a někteří zde žijí dlouhodobě několik let.** Obyvatelé lokality jsou především jednotlivci nebo bezdětné páry. Výraznější je zastoupení mladších

ročníků, ale výjimkou nejsou ani lidé předdůchodového věku. Převažující krátkodobá perspektiva pobytu na Hůrce i v Česku je podmíněna především ekonomicky (časté posílání peněz rodinám) a snižuje motivaci pro sociální integraci, učení se češtině, atd. Při srovnání sociálního postavení v Česku a zemi původu však cizinci z některých zemí, kde je např. horší kvalita zdravotních služeb než v Česku, vnímali zlepšení svého postavení a někteří plánovali v zemi zůstat.

Mezi obyvateli Hůrek dnes oproti období před nástupem ekonomické krize zřetelně **převažují občané EU z východní a jihovýchodní Evropy**. V roce 2008 poklesl počet občanů ze zemí mimo EU pouze na jednotlivce. Občané EU jsou méně zranitelní díky jistějšímu právnímu postavení. Na rozdíl od občanů ze zemí mimo EU nemusejí vyřizovat povolení k pobytu a práci; stačí, aby je zaregistroval ubytovatel a zaměstnavatel. Samotné občanství EU nicméně nemusí být zárukou lepšího postavení na trhu práce. Pro sociální postavení všech cizinců je určující charakter překerní práce, který bude popsán níže, spolu s individualizovanou mobilitou, jež omezuje možnosti kolektivního zastupování zájmů pracovníků (např. v odborech). Z rozhovorů navíc vyplynula nízká znalost o právech, kterými cizinci disponují (v oblasti pracovního práva, zdravotní péče, atd.).

Z hlediska **občanství a etnicity** představují cizinci různorodou skupinou. Dominují mezi nimi především občané Bulharska a Rumunska, ale vyšší zastoupení mají také občané Slovenska a Polska. Většina pochází převážně z chudších regionů těchto zemí, kde je nedostatek pracovních příležitostí. Jsou mezi nimi též pracovníci z různých etnických menšin (např. bulharští Turci a Romové), kteří se však ne vždy takto identifikují. Etnický původ a „rasa“, respektive jejich sociální vnímání majoritním obyvatelstvem, vedou k větší ostrakizaci některých obyvatel Hůrek. Týká se to především těch, kteří mají tmavší pleť. Například pracovníci organizace Most Pro vnímají nárůst projevů xenofobie především vůči občanům Bulharska, jakož i existenci xenofobních postojů mezi různými skupinami cizinců navzájem. Naopak etničtí Slováci většinou nebývají ze strany etnických Čechů považováni za odlišné a vzdálené cizince.

Odlišný etnický původ vytváří také praktické překážky a znevýhodnění daná **kulturními a jazykovými rozdíly**. Migranti, kteří mluví slovanskými jazyky, se dorozumí v češtině lépe než ostatní cizinci (alespoň na základní úrovni). Příkladem jsou občané Slovenska, kteří jsou oproti ostatním migrantům ve výhodě. Kvůli omezeným příležitostem pro komunikaci v češtině a vnímané dočasnosti pobytu však znalost češtiny zůstává u většiny cizinců na nízké úrovni. Výjimku představují cizinci, jejichž motivací pro učení se češtiny (např. samostudium) je trvalé usídlení nebo perspektiva kvalifikovanější

pozice. Sociální pozici obyvatel Hůrek ovlivňuje také socio-ekonomický status daný dosaženým vzděláním. Ten je u většiny cizinců nízký nebo nižší střední. Mezi obyvateli Hůrek jsou nicméně i vysokoškoláci.

Znevýhodnění související s nízkým socio-ekonomickým statusem, odlišným etnickým původem a u menší části právním statusem zhoršuje sociální postavení a vytváří bariéry pro sociální mobilitu obyvatel Hůrek. Omezené možnosti cizinců vycházejí především z **nerovného postavení cizinců na trhu práce**. Pracovní pozice obsazované obyvateli Hůrek jsou pro domácí pracovníky často neatraktivní. Cizinci jsou manuální pracovníci, jejichž zaměstnání charakterizují **kolísající výdělků a nestabilní práce** projevující se v krátkodobé **fluktuaci směn** a dlouhodobější **fluktuaci v (ne)dostupnosti práce**. Tyto skutečnosti vedou k **nejistotě cizinců a stresu** ohledně práce a výdělku.

Manuální práce v továrně Foxconn je **monotónní** s opakovanými pohyby zatěžujícími určité části těla a relativně **vysokým tempem** práce, které navíc podle dlouhodobých zaměstnanců v čase roste. Směny jsou většinou dvanáctihodinové a je při nich často zakázáno sedět. I přes tuto pracovní zátěž si však pracovníci stěžují, že nemají dost práce; dávali by přednost přesčasům, aby měli vyšší výdělků (Andrijasevic, Sacchetto 2014). **Mzdy** se pohybují v průměru okolo 13 tisíc Kč². Na jejich výši mělo negativní dopad oslabení kurzu koruny. Mnohem závažnější je, že se v průběhu výzkumu **mzdy lišily každý měsíc** podle aktuálního množství práce. V závislosti od požadavků firem zpracovatelského průmyslu se totiž mění počet odpracovaných hodin v měsíci a vyplacené mzdy. Může se tak stát, že určitý pracovník dostane po odečtení nákladů na ubytování a týdenních záloh na jídlo „zápornou“ mzdu. Ukazuje se však, že i při zmíněných nejistotách je zaměstnání v továrně Foxconn přes subdodavatele relativně finančně atraktivní a dostupnou prací pro cizince. Týká se to například starších zahraničních pracovníků, kteří předpokládají, že je pro ně trh práce v západní Evropě obtížně dostupný. Cizinci si také oproti zemi původu, kde by byli nezaměstnaní nebo měli velmi nízké výdělků, zpravidla **polepší**.

Flexibilní organizace výroby souvisí s **vysokou proměnlivostí zakázek** podle poptávek klientů Foxconnu. V případě většího propadu výroby se zahraniční pracovníci vrací do země původu a přijíždějí znovu, když firma získá nové zakázky: „*Za jeden rok může dvakrát, či třikrát skončit naše smlouva, protože jak tady pracujeme, to záleží na zakázkách. Když nemáme zakázky, dostáváme ponížení. A potom se vrátíme zpátky do Bulharska.*“ Potažmo se mění i počet obyvatel

lokality koncentrace. V posledních letech navíc hlavní klient Foxconn ztratil pozici jedničky na trhu a má tak zájem i o menší zakázky, což s sebou přináší výraznější výkyvy výroby. Výrobní plány jsou někdy nepřesné; mohou být nadsazené a tím pádem se do Pardubic přiveze větší množství zahraničních pracovníků, než je třeba, anebo naopak mohou pracovníci chybět v případě podceněné výše výroby.

Plány směn jsou pracovníkům známy jen s krátkým časovým předstihem (většinou několika dnů). Změny v potřebném množství pracovníků vyplývají z **organizace výroby podle režimu „just-in-time“**. K vysoké nestabilitě dochází někdy dokonce v rámci dne kvůli změnám v alokaci pracovníků do jednotlivých směn. Ubytovny se tak dají charakterizovat jako **„čekárny na práci“**, jak to vyjádřila jedna respondentka: „*Stojíme tady na ubytovně a čekáme na oznam. Když máme zakázky, jdeme do práce. Když nemáme, stojíme tady.*“ Kromě toho někdy dochází i k rušení již naplánovaných směn. Např. pracovník se dozví až po příjezdu autobusu do Foxconnu, jestli pro něj bude práce či že směna bude zkrácena na např. 4 hodiny. Z důvodu změn směn je **obtížné si plánovat soukromý a rodinný život** (např. včetně návštěvy lékaře).

Prekarita trhu práce ovšem nedopadá na všechny cizince stejně. Určující vliv má **nabyté postavení v zaměstnání**. Pracovní nejistoty dopadají více na zaměstnance agentur práce než na kmenové zaměstnance. Obyvatelé lokality Hůrky jsou přitom většinou zaměstnanci několika agentur práce (Xawax, Express People), nikoliv Foxconnu. Jsou tak nepřímými pracovníky Foxconnu (zaměstnanci subdodavatelů), kteří jsou obecně většinou cizinci a představují zhruba 30 až 50 procent z celkového počtu pracovníků na dělnických pozicích. Agentury práce působí ve vztahu k Foxconnu jako subdodavatelé v tom smyslu, že si pronajímají montážní linky přímo v továrně a zajišťují tak část výroby. Většinou tedy do firmy Foxconn nedodávají své pracovníky v běžném trojstranném vztahu zaměstnanec – agentura práce – uživatel, což má závažné důsledky pro sociální postavení cizinců. Prostřednictvím **subdodavatelského vztahu** se Foxconn vyvazuje z odpovědnosti za mzdové a pracovní podmínky těchto nepřímých pracovníků. Nemusí dbát na to, aby tito pracovníci měli zajištěné srovnatelné podmínky s kmenovými zaměstnanci, tak jako by tomu bylo podle zákoníku práce u agenturního zaměstnávání. Nepřímé zaměstnance navíc nezastupuje žádná odborová organizace (např. ta působící ve Foxconnu).

Vedle základního rozdělení na nepřímé a přímé zaměstnance má na sociální postavení jednotlivých pracovníků vliv typ pracovních smluv (dohoda o provedení práce, pracovní smlouva na dobu určitou, atd.), vybudovaných kontaktů v práci, znalost českého jazyka, dosažená kvalifikace vyžadované pro danou pozici, jakož i věk, gender a etnicita pracovníků.

² Podle od agentury Xawax však mělo v létě 2015 dojít k částečnému navýšení mzdy.

V minulosti přestal Foxconn spolupracovat s některými agenturami práce, které měly špatnou pověst kvůli chování ke svým zaměstnancům. Podle našich zjištění ovšem nadále **u agentur práce/subdodavatelů přetrvávaly některé problémy**. Mezi nimi nejasnosti ohledně pracovních smluv, bonusů, pracovních práv (např. způsoby ukončení pracovního poměru), či chybějící překlady smluv do srozumitelného jazyka. Někteří zahraniční pracovníci se setkali s tím, že měli naplánovanou směnu, avšak o zrušení práce se dozvěděli, až po příjezdu do továrny; na ubytovnu zpět se museli vrátit pěšky a nejspíše též bez finanční kompenzace. U dohod o provedení práce nebylo zřejmé, jestli mají pracovníci zdravotní pojištění; především se to týkalo případů občanů zemí, kde není povinnost mít zdravotní pojištění (např. Rumunsko, Bulharsko).

Z krátkodobého hlediska může být zaměstnání přes agenturu práce/subdodavatele výhodné. Agentury práce nejsou pouze zaměstnavateli, ale poskytují řadu služeb. Zajišťují ubytování, cesty z/do země původu a další služby. Cizinci se tak mohou spolehnout na agenturu, že pro ně řadu základních věcí zařídí. Respondenti z Hůrek se především pozitivně vyjadřovali o firmě Xawax. Ačkoliv většina pracovníků pracuje pro agentury práce dočasně, část z nich je zaměstnána přes agenturu práce již po několik let s několikanásobným přerušením zaměstnání v době nízkých zakázek. Přestože například bulharští pracovníci představují významnou část pracovníků subdodavatele Foxconnu, téměř žádní se nestali přímými zaměstnanci této firmy. **K přechodu pracovníků od agentury práce/subdodavatele do kmenového stavu tedy dochází jen ojediněle;** podle dohody agentur práce a Foxconnu má uběhnout šest měsíců mezi prací přes agenturu práce a přímým zaměstnáním ve Foxconnu.

Nepřímé zaměstnávání ve Foxconnu přes subdodavatele spolu s ubytovnými jsou důležitými prvky **flexibilního způsobu zaměstnávání a kontroly pracovníků** (Andrijasevic, Sacchetto 2014). Tato situace odkazuje na obecný trend **segmentace trhu práce** v Pardubicích pro **řadu zahraničních pracovníků, kteří mají přístup pouze k omezené části trhu práce s nekvalifikovanými a špatně placenými pozicemi**, kde jsou zde většinou zaměstnání přes zprostředkovatele a ne „na přímo“.

Vyhodnocení

Vysoká úroveň pracovní a mzdové nejistoty agenturních pracovníků v elektrotechnickém průmyslu, konkrétně ve firmě Foxconn, **negativně ovlivňuje sociální postavení, soukromý a rodinný život a sociální vazby**. Takovéto postavení na pracovním trhu omezuje integrační možnosti a potenciál pro

plnohodnotný život v lokalitě koncentrace a v Pardubicích. Znevýhodněné podmínky však nevyhnutelně neprohlubují sociální znevýhodnění. Mezi migranty se najdou ti, kterým se podařilo vydělat finanční prostředky pro zlepšení situace své a svých rodin.

Mezi bariéry spojené se sociálním postavením obyvatel lokality koncentrace, které přispívají k rezidenční segregaci a oslabují možnosti integrace, patří:

- ♦ Nerovné postavení na trhu práce (zaměstnávání cizinců agenturami práce ve Foxconnu formou subdodávek) přímo omezuje možnosti sociální integrace cizinců a podporuje jejich prostorovou segregaci. Cizinci jsou vystaveni vysoké pracovní nejistotě, nestabilitě pracovní doby a fluktuujícím mzdám, které limitují (časově a finančně) volbu alternativních strategií usidlování v lokalitě. Problémem pro řadu cizinců je například udržení si nájemního bydlení, pravidelná docházka na jazykovou výuku nebo nalezení času pro rozvoj sociálních kontaktů.
- ♦ Opakující se dočasná migrace za prací a proměnlivost pobytu v lokalitě Hůrka vychází nejenom z nastavení pracovního trhu, ale také ze samotných ekonomických strategií migrantů. Častá sociální zakořeněnost cizinců v zemi původu a orientace na výdělek v Pardubicích, omezuje motivaci samotných cizinců k integraci ve funkční lokalitě.
- ♦ Absence zastupování ze strany odborů a nedostatečná informovanost o právech zhoršují sociální postavení cizinců, kteří mohou být snadno diskriminováni nebo zneužíváni.
- ♦ Odlišný etnický původ, jazykové (např. Rumuni) a vnímané kulturní rozdíly (zejména u Romů, Bulharů) představují pro některé cizince významnou překážku pro sociální integraci a sociální mobilitu (neznalost jazyka, diskriminace, omezená orientace ve společnosti) a naopak podporují jejich segregaci.
- ♦ Dosažená kvalifikace většiny cizinců je spíše nižší a nižší střední, což vypovídá o skupinovém socio-ekonomickém znevýhodnění a představuje riziko dlouhodobého ukotvení na prekérních pozicích trhu práce a s tím i přetrvávání segregovaných lokalit zahraničních pracovníků v Pardubicích.

Mezi hlavní potenciály vycházející ze sociálního postavení patří:

- ♦ Zahraniční investice Foxconnu vytvořila řadu nových pracovních míst pro domácí i zahraniční pracovníky. Pro některé zahraniční pracovníky

představuje relativně solidní zaměstnání i přes to, že se jedná o nejistou práci. Bez zahraničních zaměstnanců by nebyla ani místa pro místní obyvatele (vazba na interakci).

- ♦ Prostorová mobilita cizinců nevytváří z Hůrky místo, kde by docházelo ke konzervaci sociálního znevýhodnění. Spíše je místem jejich dočasné exkluze.
- ♦ Existují případy výraznější sociální mobility u cizinců (přechod mezi kmenové zaměstnance). Což značí potenciálně možnou sociálně-prostorovou prostupnost a propustnost i u dlouhodobě žijících cizinců.
- ♦ Legislativní podmínky mají cizinci na Hůrkách, kteří jsou občané EU, prakticky totožné jako domácí obyvatelstvo. Nedochozí tak k právnímu znevýhodnění jako je tomu u občanů ze zemí mimo EU.
- ♦ Někteří cizinci jsou domácí populaci kulturně a jazykově blízcí (Slováci, Poláci) takže mají snazší adaptaci na nové prostředí.

3.3.3 Interakce a soužití

Mezi obyvateli Hůrek a Dubiny dochází v běžném každodenním životě k **potkávání v rámci funkční mikro-lokality na sídlišti Dubina** v obchodech, v městské hromadné dopravě, na ulici a jinde ve veřejném prostoru. Místa nejčastější interakce jsou obchody Penny market a Albert, městská hromadná doprava a autobusové zastávky, restaurační zařízení a bary (např. Atlanta), okolí lokality Hůrka a centrální část sídliště Dubina, kudy prochází cizinci cestou z Foxconnu. Sociální kontakt charakterizuje spíše nezúčastněné míjení se. **Příčinami nerozvinutého sociálního kontaktu a vazeb** jsou prostorové oddělení lokality koncentrace v rámci širší funkční mikro-lokality, nedostatečná znalost českého jazyka cizinci, odlišný pracovní rytmus cizinců (noční směnné provoz, flexibilní plánování práce), fluktuace a pendlování části cizinců, nízká sociální zakořeněnost cizinců kvůli oddělení místa sociálního života u řady cizinců od místa pobytu v Česku (např. tím, že děti pracujících a obyvatel Hůrek zůstávají v zemi původu, absentují zde kontakty přes děti a školu).

Vzájemné soužití není zásadním tématem, které by místní cizinci nebo většinová společnost řešili ve svém každodenním životě. Cizinci se orientují hlavně na práci a volný čas tráví především na Hůrce s občasným využitím zejména maloobchodních zařízení v jejím nejbližším okolí. Podle provedených 14 polostrukturovaných rozhovorů vnímá většinová společnost Hůrku a její obyvatele jako místo oddělené od života na Dubině (hlavním tématem, které trápí většinovou společnost na Dubině je kvalita veřejných prostor – psí exkrementy, grafity, výmoly v chodníku, apod.), nikoliv cizinci z Hůrek.

Cizinci vnímají setkávání ve veřejném prostoru jako **bezproblémové**.

Někteří zdůrazňovali dobré chování českých občanů a uváděli, že se nesetkali s diskriminací („police mě pustila na přechodu, to by se u nás nestalo“, dále kultivovanost Čechů, ochotu se domluvit). Respondenti byli celkově spokojeni s klidným životem a soužitím s lidmi v okolí ubytovny a v Pardubicích. Pozitivně například hodnotili relativně nízkou korupci, fungující právní systém apod. Zejména ti, kteří plánovali zůstat, v případě že si udrží práci, vyjadřovali snahu o vlastní integraci: „*Přišli jsme sem do Čech a musíme dodržovat všechny pravidla (...) nemůžeš dělat takový věci, co jsi dělal v Bulharsku. (...) Tady změníš celý svůj život. Já se tak cítím. Já jsem změnila celý svůj život tady.*“ Někteří ale zmiňovali také předsudky a diskriminaci (preferenci Vietnamců a Mongolů na trhu práce; odmítnutí pronajmutí bytu, obavy z pochodu skinů v Pardubicích; podezřívavé pohledy v obchodech, apod.): „*Když jdu ven, třeba v obchodě, slyším, jak mluví. Nebo třeba teď ve vlaku, slyšela jsem, jak nějaký mladí lidé nadávaj „zkurvení Bulhaři“ – tak jsem potichu.*“

Cizinci často udržovali vztahy mezi sebou a především se svými krajany, na které se obraceli i v případě pomoci s integrací. Jen malá část cizinců, zpravidla delší dobu žijících na Hůrce, měla bližší vazby s českými občany (většinou přes práci, také na Dubině). Příkladem je kamarádství a výměna návštěv s českou kamarádkou z Dubiny. Nebo interakce se zaměstnancem v Penny marketu: „*Můj manžel, tam kde kupuje maso, v Penny, má jednoho Čecha kamaráda. Ten mu říká, co si dneska dáš a tak.*“ Někteří cizinci přitom upozorňovali jako na bariéru na vyšší uzavřenost Čechů nebo vlastní pracovní vyčerpání.

Obyvatelé Dubiny hodnotí běžný kontakt **neutrálně až negativně**. Jako významný poznávací znak cizinců vnímají pracovní uniformy (trika) a snědší barvu pleti. V souvislosti s přítomností cizinců si stěžují na nečistotu (střepey na cyklistické stezce, vybírání popelnic a močení kolem nich), hluk (nevhodné chování a opilost v obchodech – zejména supermarketů Penny a Albert, v autobuse, restauračních zařízeních a v okolí bytových domů v sousedství Hůrky), krádeže a vandalismus (vykrádání sklepů, zcizení nákupních košíků, vyřezané lavičky, zničená auta). Cizinci podle výpovědí obyvatel Dubiny dělají „*bordel*“, „*výtržnost*“, „*jsou hluční*“, „*chodí opilí*“, „*s pivem*“, „*blbě se tváří*“, „*jsou nepřizpůsobiví*“ a „*agresivní*“. U části z nich je patrný strach z cizinců (xenofobie), zejména mezi důchodci, rodinami s dětmi („*bojím se, aby mi nesežrali psa, když ji uvážu u krámu*“ „*bojíte se nechat běhat děti na hřišti*“), a u žen (nepříjemné pocity z cizinců). Menší část mužů se vyjadřuje agresivně („*už, aby to začalo, aby je postříleli*“). Část obyvatel si cizinců vůbec nevšimá a v rozhovorech neměla potřebu jejich přítomnost komentovat. Nemají s cizinci bližší kontakty (u lidí s neutrálními až pozitivnějšími postoji k cizincům bylo zdůrazňováno, že se nedorozumí).

Mezi obyvateli Dubiny dominuje **negativní vnímání Hůrek**. Ne všichni mají dobrou znalost o tom, k čemu Hůrka slouží a kdo tam bydlí. Obraz této ubytovny utváří nejenom cizinci, ale také Romové, kteří zde bydleli dříve, a bezdomovci, kteří se vyskytují v okolních chátrajících objektech. V očích obyvatel Dubiny jsou obyvatelé Hůrek v menší míře vnímáni jako dělníci a více jako cizinci. Na Hůrka lidé chodí jen výjimečně (projíždí okolo, jdou na fotbalové hřiště) a někteří tam nikdy nebyli nebo naposledy před desítkami let. Vedle toho, že nemají důvod na Hůrka chodit, se objevovaly názory, že tam není bezpečno. Negativní obraz Hůrek nicméně neovlivňuje vnímání kvality života na Dubině, které je hodnoceno jako dobré. Někteří ale vyjadřovali nespokojenost, že Hůrka zhoršuje celkový obraz Dubiny.

Institucionální aktéři vnímají vliv přítomnosti migrantů na soužití v lokalitě především negativně. Hlavním důvodem je vnímané nedodržování zákonů a pravidel městské části, především nevhodné chování a kriminalita cizinců (rvačky, krádeže v supermarketech, restauračních zařízeních, výjimečně také přepadání místních). Městská policie zaznamenala několik problémů a konfliktů okolo stánků, které jsou na pěší cestě z Foxconnu a v okolí prodejen. Zejména se jedná o konzumaci alkoholu na veřejném prostoru (cizinci nevědí o místních pravidlech – vyhláška zákazu konzumace). Jako problematičtí jsou označováni hlavně cizinci, kteří jsou v tíživé ekonomické situaci (propuštění, nedostatek práce a příjmů) a v některých případech končí jako bezdomovci. Někteří cizinci jsou přitom považováni za problematičtější (zejména Bulhaři). Dalším problémem vnímaným institucionálními aktéry v oblasti soužití je špatná znalost českého jazyka a nižší motivace cizinců k učení vzhledem pracovnímu vypětí a nejistotě práce. Zaznamenány byly také případy diskriminace cizinců, zejména na trhu s bydlením (Most Pro).

Vyhodnocení

Každodenní interakci obyvatel Hůrky a Dubiny charakterizuje letmé míjení ve funkční lokalitě. Cizinci vnímají potkávání s obyvateli Dubiny jako bezproblémové, část z nich přitom vyjadřuje snahu o usídlení a sociální integraci, naráží ale na jazykové bariéry, pracovní vytíženost a diskriminaci většinové společnosti. Většinová společnost vnímá přítomnost cizinců z Hůrky na Dubině spíše jako zátěž. Negativní obraz má také lokalita Hůrka, kam místní nechodí ani tudy zpravidla neprochází. Cizinci sice nejsou tématem každodenního života Dubiny, jsou ale spojováni s některými negativními jevy jako nečistota, hluk, krádeže a vandalismus. Mezi velkou částí majoritní společnosti je rozšířen xenofobní, až nenávistný diskurz. Utváření a přetrvávání předsudků a negativních

pohledů obyvatel funkční lokality vůči obyvatelům Hůrek je do jisté míry ovlivněno fyzickou odděleností a minimálním kontaktem mezi obyvateli funkční lokality a lokality koncentrace. Negativní náhledy se naštěstí nepromítají do reálných konfliktů v každodenním životě. Také institucionální aktéři vnímají přítomnost cizinců z hlediska soužití spíše jako problematickou. Vedle porušování pravidel dobrého soužití spojují s případy sociálně vyloučených cizinců některé sociálně-patologické jevy (např. alkoholismus).

Mezi hlavní bariéry v interakci a soužití, které přispívají k rezidenční segregaci a oslabují možnosti integrace, patří:

- ♦ Cizinci v sociální interakci naráží na jazykové bariéry, pracovní vytíženost, pracovní nestabilitu a diskriminaci. V případě diskriminace se jedná zejména o některé národnostní a etnické skupiny z nižší sociální třídy (Bulhaři, Romové).
- ♦ Někteří cizinci vzhledem ke kulturním odlišnostem, nižšímu socio-ekonomickému postavení nebo rodinné situaci (mladí lidé nebo muži bez rodin) nedodržují z neznalosti nebo kvůli své životní situaci pravidla dobrého soužití.
- ♦ Někteří cizinci trpí extrémním sociálním vyloučením (bezdomovectví). Související výskyt sociálně-patologických jevů v lokalitě potom dále zhoršuje obraz cizinců a vzájemné soužití.
- ♦ Obyvatelé z funkční lokality Dubiny mají často silně negativní názory na Hůrka a stereotypní předsudky vůči obyvatelům Hůrek. Ve většině případů se jedná o xenofobní, v některých případech až rasistické postoje, založené na strachu a nenávisti k cizincům spíše než místních problémech.
- ♦ Větší část institucionálních aktérů vnímá soužití s cizinci jako „problém“. To zvyšuje úsilí o disciplinaci cizinců, nevede k rozvoji sociální integrace cizinců a nestačí jako efektivní podpora dobrého soužití.

Mezi hlavní potenciály v interakci a soužití patří:

- ♦ Obyvatelé Dubiny nevnímají Hůrka, ani cizince za významný faktor ovlivňující kvalitu života v lokalitě. Cizinci nejsou důležitým každodenním tématem
- ♦ Obyvatelé Hůrek nevnímají v interakcích s většinovou společností diskriminaci a spíše vzájemnou interakci vnímají pozitivně; necítí ohrožení za strany obyvatel Dubiny.

- ◆ Negativní vnímání cizinců je spíše v diskurzivní (latentní) rovině. Každodenní interakci nedoprovází otevřené konflikty nebo násilí.
- ◆ Existují případy vzájemných přátelských vazeb mezi obyvateli Hůrek a Dubiny.

3.3.4 Institucionální rámec

Pro lokalitu koncentrace Hůrky je funkčním prostorem (mezo-lokalitou) činnosti institucí město Pardubice. Městské instituce a lokální odbory státních institucí působí v Pardubicích na dvou úrovních – a to na úrovni města (magistrát) a městských obvodů:

- ◆ Hůrky spadají pod **městský obvod Pardubice III**, který má kompetence v oblasti údržby veřejných prostor, životního prostředí apod. Na úrovni městského obvodu působí také obvodní oddělení městské policie.
- ◆ Ostatní instituce relevantní pro otázky integrace působí na úrovni města. Do působnosti magistrátu spadá oblast sociálních věcí, školství, územního plánování, apod. Na úrovni města dále působí Úřad práce nebo státní policie.

V Pardubicích dále působí několik organizací specializujících se na sociální a právní poradenství, jakož i organizaci jazykových kurzů a kulturních aktivit pro cizince žijící v Pardubicích a pardubickou veřejnost. Především se jedná o Most Pro, o. p. s. a novější Centrum na podporu integrace cizinců.

- ◆ Most Pro o. p. s. je nevládní organizace, která poskytuje služby pro cizince v Pardubickém kraji. Služby jsou zaměřeny na integraci cizinců do české společnosti a jsou realizovány prostřednictvím dvou nejvýznamnější činností organizace – odborného sociálního poradenství a vzdělávacích aktivit. Terénní služby poskytuje dlouhodobě i na Hůrce, jeho pracovníci jsou velmi dobře obeznámeni s místní situací. Most Pro disponuje tlumočníky, kteří mají znalost jazyků obyvatel Hůrky.
- ◆ Centrum na podporu integrace cizinců je zřízené Správou uprchlických zařízení MV ČR a věnuje se podpoře integrace cizinců na území celého Pardubického kraje. Vzhledem k financování z Evropského integračního fondu, který je zaměřen na integraci cizinců ze třetích zemí, zaměřuje se nicméně pouze na cizince ze třetích zemí a tedy na Hůrce, kde většinu obyvatel tvoří občané EU, v současnosti nepůsobí. Do budoucna se počítá s financováním z Azylového a migračního fondu, kde jsou podmínky nastaveny podobně.

Vzhledem k dlouhodobé přítomnosti zahraničních pracovníků v Pardubicích mají lokální a lokálně působící instituce širokou **zkušenost v oblasti integrace cizinců**. Na úrovni města probíhá komunikace mezi magistrátem, krajem, policií, Centrem pro integraci cizinců v Pardubicích anebo neziskovou organizací Most Pro. S výjimkou Mostu Pro nicméně žádná z těchto institucí **nezaměřuje svou činnost na Hůrku**. I když je prevence segregace deklarována jako jedna z priorit na národní úrovni (Politika územního rozvoje ČR, Koncepce sociálního bydlení ČR do roku 2025), doposud se místní instituce nezabývaly vyhodnocováním míst koncentrace cizinců z hlediska rizika vzniku rezidenční segregace a možných dopadů života v těchto lokalitách na integrační procesy. Informovanost o aktuálním vývoji situace v lokalitě mezi městskými institucemi je v důsledku **velmi omezená a roztržštěná**.

Městský obvod nemá pro tuto problematiku specializované pracovníky. Na rozdíl od terénních sociálních pracovníků Mostu Pro nejsou instituce působící na Hůrce v přímém kontaktu s obyvateli Hůrky. Na úrovni městského obvodu Pardubice III. je s obyvateli Hůrky **v kontaktu pouze městská policie**, která na Hůrky jezdí v rámci pravidelných obchůzek a řeší případy konfliktů nebo porušování obecně závazných předpisů. Pro městskou a státní policii hrají významnou roli v komunikaci koordinátoři pracovních agentur. Toto na jednu stranu výrazně usnadňuje komunikaci, na stranu druhou ale také **umožňuje agenturám práce kontrolu nad komunikací obyvatel Hůrky s místními institucemi**. Státní policie též působí preventivně. V rámci úvodního školení bezpečnosti práce v sídle zaměstnavatele přednáší Policie základní úvodní informace zahraničním pracovníkům, kteří nově přijeli do Pardubic.

Vyhodnocení

Řada institucí působících v Pardubicích disponuje zkušenostmi a kompetencemi v oblasti cizinecké agendy. S výjimkou Mostu Pro nicméně žádná z těchto institucí nezaměřuje svoji činnost na Hůrku. Na úrovni městského obvodu Pardubice III je s obyvateli Hůrky v kontaktu pouze městská policie. Informovanost o aktuálním vývoji situace v lokalitě mezi městskými institucemi je velmi omezená a roztržštěná.

Mezi hlavní bariéry v oblasti působení institucí, které přispívají k rezidenční segregaci a oslabují možnosti integrace, patří:

- ◆ Omezená znalost aktuálního vývoje na Hůrce ze strany obecních a městských institucí.

- ♦ Nedostatečná koordinace a komunikace mezi institucemi na úrovni funkční lokality.
- ♦ Minimální zastoupení místních institucí na Hůrkách – nepůsobí zde odbor sociálních věcí města, z institucí veřejného sektoru na Hůrka dochází pravidelně pouze hlídky městské policie. Cizinci nejsou zahrnuti mezi cílové skupiny městských politik.
- ♦ Centrum pro integraci cizinců, které se v Pardubicích zaměřuje na cizineckou oblast, nemá možnost působit na Hůrce, vzhledem k tomu, že je jejich činnost omezena na občany třetích zemí. Vzhledem k nastavení financování je v některých projektech takto omezena i činnost dalších nevládních organizací (Most Pro).
- ♦ V případě problémů probíhá komunikace primárně přes zástupce zaměstnavatelů („koordinátory“), v případě konfliktů se zaměstnavatelem/ubytovatelem mají cizinci jen omezené možnosti nezávislé komunikace s institucemi.

Mezi hlavní potenciály v oblasti působení institucí patří:

- ♦ Dlouhodobá zkušenost s cizineckou agendou v rámci relevantních institucí na úrovni města (sociální odbor města Pardubice, cizinecká policie, nevládní organizace).
- ♦ Existující spolupráce a komunikace mezi relevantními institucemi na úrovni města Pardubice.
- ♦ Přítomnost nevládní organizace Most Pro na Hůrce, s dlouhodobou zkušeností v oblasti poskytování sociálních služeb cizincům-dočasným pracovníkům.

3.3.5 Shrnutí a vyhodnocení

V analytické části byly identifikovány problémy a rizika, jež přispívají k rezidenční segregaci a oslabující možnosti integrace a zároveň pozitiva a potenciály podporujících integraci a oslabujících segregaci. Celkem byly takto vyhodnoceny čtyři dimenze lokality koncentrace: fyzické a funkční prostředí, populace a její sociální postavení, interakce a soužití a institucionální rámec.

Bariéry limitující integraci a prohlubující segregaci

Analýza poukázala na rozvinutou sociálně-prostorovou izolaci lokality Hůrka a omezenou propustnost sociálně-prostorových bariér. Lokalita představuje

místo nižší kvality bydlení s nerozvinutou funkční vybaveností a zanedbaným prostředím. Lokalita je navíc prostorově separována a funkčně závislá na vybavenosti sídliště Dubina. Zde nabízené bydlení není atraktivní pro jiné než nízkopříjmové skupiny obyvatel, což nadále umocňuje absence služeb.

Zásadní podmínkou segregace je nerovné postavení cizinců na trhu práce, zejména pak pracovní nejistota vyplývající z nestability práce a pracovní doby a fluktuujících mezd. Nově příchozí cizinci jsou do lokality Hůrka umisťováni agenturami práce, které jim vedle krátkodobých pracovních smluv také zajišťují a obvykle hradí ubytování a dopravu z ubytovny přímo na pracoviště. V důsledku prodloužení a řetězení krátkodobých pracovních smluv s nepravidelným výdělkem část cizinců bydlí v lokalitě Hůrka dlouhodobě (měsíce nebo i roky), přestože k tomu není lokalita vybavena. Cizinci mají vzhledem k nejisté práci, nízkým a fluktuujícím mzdám omezené možnosti usídlování mimo lokalitu Hůrky. Ekonomické strategie části cizinců jsou navíc zaměřené na výdělek během dočasného pobytu a o opuštění lokality ani neusilují. Dalšími omezení pro začlenění do širší společnosti vyplývají z nižší úrovně vzdělání, nižší znalosti českého jazyka a vyšší zranitelnosti vzhledem k nejistému pracovní-právnímu vztahu, absenci zastupování ze strany odborů a omezené znalosti vlastních práv.

Segregaci také posiluje nerozvinutý sociální kontakt a vazby s většinovou společností ve funkční lokalitě. V interakci s domácí populací narážejí cizinci na jazykové bariéry a občasnou diskriminaci. Obyvatelé funkční lokality mají často negativní názory na Hůrku a stereotypní předsudky vůči jejím obyvatelům. Vedle xenofobních a nenávislných narativů jsou cizinci považováni za skupinu, která z neznalosti nebo kvůli své životní situaci často nedodržuje pravidla dobrého soužití ve funkční lokalitě. Zátěž pro vzájemné vztahy představují cizinci také podle místních institucionálních aktérů.

Institucionální podpora prevence segregace a podpory integrace cizinců bydlících na Hůrkách je velmi roztržštěná a nekoordinovaná. Veřejné instituce mají omezenou znalost aktuálního vývoje a minimální působnost na Hůrce. Na Hůrku dochází z veřejných institucí pravidelně pouze Městská policie. Nepůsobí zde odbor sociálních věcí pardubického magistrátu ani Centrum pro integraci cizinců (cizinci ze zemí EU nejsou jeho cílová skupina).

Potenciály rozvoje integrace

Přes nevýhody dané nestabilitou zaměstnání se v důsledku vysoké fluktuační cizinců z lokality Hůrka zatím nestává místo, kde by docházelo k dlouhodobějšímu ukotvení stejné skladby sociálně znevýhodněných obyvatel. U jednotlivých cizinců dříve bydlících v lokalitě Hůrka byla navíc zaznamenána

sociální (povýšení, změny zaměstnání) a prostorová mobilita (nájemní bydlení, koupě nemovitosti). K začlenění cizinců, kteří bydlí na Hůrce, napomáhá skutečnost, že nemusejí čelit právním znevýhodněním podobně jako občané ze zemí mimo EU. Někteří zahraniční pracovníci mají navíc z hlediska vnímané kulturní a jazykové blízkosti poměrně dobré postavení, jako je tomu u Slováků a částečně také Poláků.

Ve funkční lokalitě jsou sice Hůrky a její obyvatelé spíše stigmatizováni, nicméně ne natolik, aby to ovlivňovalo kvalitu života na Dubině či aby etnická odlišnost zhoršovala každodenní interakci ve funkční lokalitě. Na Dubině nejsou rozšířeny konflikty a samotní cizinci vnímají sociální interakci s domácím obyvatelstvem pozitivně. Mezi několika dotazovanými cizinci z Hůrek a obyvateli Dubiny se rozvinuly přátelské vazby.

Přes omezenou prevenci segregace a podporu integrace cizinců ze strany institucionálních aktérů, mají cizinci na Hůrce dostupné alespoň některé sociální služby díky působnosti neziskové organizace Most Pro. Veřejné instituce mají potenciál sjednotit a dále rozvinout roztržitou a nekoordinovanou politiku, a to vzhledem k dlouhodobé zkušenosti s cizineckou agendou v Pardubicích a díky vůli situaci řešit, jak se ukázalo setkání s místními aktéry.

Vyhodnocení analýzy a doporučení pro návrhovou část

Rizika segregace a bariéry integrace obyvatel lokality Hůrka jsou především spojeny s jejich postavením na trhu práce, nestabilním zaměstnáním a nízkými výdělky. V této oblasti jsou ale možnosti místních institucí a intervencí zaměřených na prevenci segregace a podporu integrace velmi omezené. Musí se pak soustředit na řešení důsledků a zlepšení místních podmínek umožňujících důstojný život v lokalitě koncentrace, podporu adekvátní sociální mobility umožňující lokalitu opustit a rozvoj inkluzivnějších vztahů mezi obyvateli lokality Hůrka a obyvateli širší funkční lokality.

Opatření pro prevenci segregace a podporu integrace by se měla zaměřit na:

- ♦ **Podporu důstojného pobytu** cizinců, kteří v lokalitě pobývají z většiny dočasně, zejména zlepšováním bydlení, životního prostředí, vybavenosti v lokalitě a jejího integrálního napojení na funkční lokalitu.
- ♦ **Podporu prostupnosti lokality** zaměřenou na cizince, kteří v Česku a Pardubicích zůstávají dlouhodobě, a to při hledání, využití a rozšíření nabídky možností lokalitu opustit a integrovat se do širší společnosti mimo lokalitu koncentrace, tj. ve funkční lokalitě, městě Pardubice nebo jinde v Česku.

- ♦ **Podporu zlepšování vztahu místní populace k lokalitě koncentrace a jejím obyvatelům**, a to zejména z hlediska podpory vzájemné komunikace a řešení problémů ve vzájemném soužití.

3.4 Návrhová část: cíle a opatření intervence

V návrhu intervencí se soustředíme především na taková řešení přispívající k prevenci rezidenční segregace a podpoře integrace, která reagují na problémy a potenciály identifikované v analytické části a jež mohou být realizována místními aktéry působícími v lokalitě koncentrace Hůrka, funkční lokalitě Dubina a na úrovni města Pardubic. Vzhledem k tomu, že prevence segregace a podpora integrace na místní úrovni je do významné míry ovlivněna vnějším prostředím, v případě lokality Hůrky zejména ekonomickým modelem fungování firmy Foxconn a z toho vyplývajícím charakterem zaměstnávání, jež se promítá do sociálního postavení obyvatel a možností jejich plnohodnotnější integrace, budeme se věnovat i možnostem místních aktérů ovlivnit místní průmět a realizaci těchto obecných trendů, procesů a podmínek. Především se ale soustředíme na oblasti opatření navržené ve vyhodnocení analytické části, tj. na podporu důstojného života v lokalitě koncentrace, zlepšení prostupnosti lokality a možností ji opustit a na posílení vzájemné sociální interakce a komunikace mezi obyvateli lokality koncentrace Hůrka a obyvateli širšího okolí, tj. zejména sídliště Dubina.

3.4.1 Fyzické a funkční prostředí

Vzhledem k velikosti ubytovny Hůrka, ohlášených nových investic firmy Foxconn do Pardubic i obecně probíhajícímu hospodářskému oživení není pravděpodobné, že by ubytovna Hůrka v nejbližší době přestala existovat. Na lokální úrovni bude proto vhodné zaměřit se na opatření, která zlepšují podmínky pobytu na Hůrkách a sníží či zcela odstraní bariéry vyplývající z polohy a rezidenční segregace a podpoří možnosti odchodu obyvatel z lokality. Při realizaci těchto opatření je vhodné spolupracovat s ubytovatelem a agenturami práce.

Cíle intervence

Cíl I: Kultivace obytného prostředí na Hůrkách a v jejich bezprostředním okolí.

Opatření:

- ♦ Zlepšení podmínek pro bydlení na ubytovně – zlevnění možnosti praní prádla, zvýšení kapacity lednic apod.
- ♦ Vybavení veřejných prostranství v okolí ubytoven pro trávení volného času – lavičky, místa pro grilování nebo pikniky, prostory pro sport. Částečně se může jednat o obnovení údržby stávajících zařízení (např. revitalizace hřišť před ubytovnou). Vytvoření těchto míst je součástí prevence konfliktů – oddělení potenciálně rušivých aktivit mimo bezprostřední sousedství bytových domů nebo objektů ubytoven.
- ♦ Vytvoření komunitního centra jako místa setkávání, organizace jazykových kurzů, nabídky služeb (např. sociálního poradenství) ve spolupráci města a NNO (Most Pro).

Cíl II: Zlepšení propojení mezi lokalitou Hůrka a sídlištěm Dubina. Smyslem je podpořit využívání možností v obou lokalitách.

Opatření:

- ♦ Zlepšení dopravní dostupnosti – prodloužení linek MHD na Hůrka – i s ohledem na v budoucnu očekávané investice a proměnu lokality.
- ♦ Zvýšení informovanosti o existujících možnostech trávení volného času, sportování, atd. v okolí Hůrek např. venkovní posilovna a hřiště na Dubině (např. zahrnutí do orientačních vstupních kurzů pro nově příchozí – viz 4.3, 4.4).
- ♦ Zahájení přeměny lokality Hůrka – vnesení nových funkcí do území.

Cíl III – Podpora odchodu a usazení se v jiných částech města především zaměřená na dlouhodobé obyvatel Hůrek. Prostupnost bydlení je podstatná z hlediska prevence negativních důsledků segregace.

Opatření:

- ♦ Zlepšení informovanosti o bytovém trhu, možnostech získání jiného bydlení ve městě, nároku na příspěvek na bydlení – možnost konzultací se sociálními pracovníky.

3.4.2 Populace a její sociální postavení

Sociálně nerovné a zranitelné postavení obyvatel Hůrek se do značné míry vytváří skrze globální výrobní řetězce firmy Foxconn. Snížení míry nejistot a stresu u jeho nepřímých zaměstnanců bydlících na Hůrkách naráží na zájem této firmy o vysokou flexibilitu výroby pro své klienty a snižování nákladů. Jedná o zásadní faktory ovlivňující nejen sociální a ekonomické postavení obyvatel lokality, ale i vztahy v širším prostředí. Intervence místních aktérů na tyto strukturální podmínky však může mít pouze omezený dopad. Cílem je doplnit opatření, která již na Hůrkách probíhají (poradenství pro pracovníky a další služby) a zlepšit výměnu informací a spolupráci zástupců samosprávy, Most Pro, agentur práce, ubytovatele anebo firmy Foxconn. Konkrétní nabídku služeb je třeba aktualizovat na základě zájmu a potřeb aktuálně (dočasně a dlouhodobě) pobývajících obyvatel Hůrek. Dlouhodobým cílem intervence by měla být podpora narovnání podmínek přímých a nepřímých zaměstnanců ve firmě Foxconn.

Cíle intervence

Cíl I: Zlepšení informovanosti o trhu práce, potřebě zahraničních pracovníků, pracovních podmínkách a nestabilitě a fluktuaci na trhu práce.

Opatření:

- ♦ Zavést systém vzájemného předávání informací o aktuálních počtech pracovníků a jejich sociální situaci mezi zaměstnavateli, Most Pro, ubytovatelem a samosprávou (Úřad městského obvodu Pardubice III, magistrát) s důrazem na důsledky pro lokalitu koncentrace (viz též 4.4).
- ♦ Průběžně informovat obyvatele funkční lokality (města Pardubice a specificky městské části Pardubice III) o roli zahraničních pracovníků na místním trhu práce a o jejich sociálním postavení (viz též část 4.3).

Cíl II: Zlepšení přístupu k sociální a právní ochraně a podpora narovnávání nerovností v pracovních podmínkách.

Opatření:

- ♦ Podpora většího rozsahu právního a sociálního poradenství ze strany Úřadu městského obvodu Pardubice III a Most Pro (viz též např. 4.1 a další části).
- ♦ Vyrovnání podmínek mezi pracovníky agentur práce/subdodavatele a kmenovými pracovníky (odborníky).

Cíl III: Zvýšení jazykové a socio-kulturní a právní orientace obyvatel lokality koncentrace

Opatření:

- ♦ Nízkoprahový jazykový kurz s doplňkovými informacemi podporujícími socio-kulturní a právní orientaci (důležitá spolupráce se zaměstnavatelem včetně zohlednění směn).
- ♦ Aktualizace informační tabule před vstupem do ubytovny a jejich jazykových verzí.

3.4.3 Interakce a soužití

Vzhledem ke geografické izolaci cizinců, nižšímu pracovnímu postavení, jazykovým a kulturním rozdílům, přetrvávajícím předsudkům a negativně vnímaným jevům doprovázejícím přítomnost cizinců, nelze očekávat výrazné zlepšení sociálního kontaktu a rozvoje vazeb s obyvateli Dubiny. Přesto lze prostřednictvím vybraných opatření snižovat a předcházet nedorozuměním a obavám ze vzájemné interakce. Navržená opatření cílí na **rozšíření příležitosti pro vzájemnou každodenní interakci, její prohloubení a zkvalitnění**. První oblast intervencí se týká zlepšení sociálního kontaktu mezi obyvateli Hůrek a Dubiny na konkrétních místech, kde může docházet ke konfliktům a nedorozuměním. Druhá podporuje začlenění obyvatel koncentrace do společenského života lokality prostřednictvím otevření stávajících veřejných akcí a občanských organizací cizincům, především těm, kteří žijí na Hůrkách dlouhodobě. Třetí usiluje o zmírnění stávajících předsudků o cizincích, které vyplývají z nedostatku informací o jejich životních a pracovních podmínkách, jakož i z celkově převažujících negativních představ o různých skupinách cizinců v české společnosti.

Cíle intervence

Cíl I: Zkvalitnění sociálního kontaktu.

Opatření:

- ♦ Orientační vstupní kurzy pro nově příchozí (rozšíření preventivního informování nově příchozích cizinců, které nyní provádí pouze policie ve spolupráci se zaměstnavatelem).
- ♦ Aktualizace mapy Pardubic a základního slovníčku pro cizince včetně kontaktů na instituce.

- ♦ Překlady zboží v obchodech, vyhlásek, bytových řádů atd.
- ♦ Mediace konfliktů mezi cizinci a většinovou společností v bytových domech v okolí Hůrky.

Cíl II: Zvýšení zastoupení cizinců na místním společenském životě.

Opatření:

- ♦ Zvýšení informovanosti cizinců o možnostech společenského vyžití na Dubině.
- ♦ Participace cizinců (jako návštěvníků i účinkujících) na společenských akcích pořádaných městskou částí.
- ♦ Otevření místních spolků a sdružení cizincům (např. organizace společného sousedského setkání).

Cíl III: Zmírnění negativních stereotypů o obyvatelích Hůrky.

Opatření:

- ♦ Zvyšování informovanosti veřejnosti prostřednictvím pravidelných informativních článků o životě obyvatel Hůrek v místních médiích a významu zahraničních pracovníků pro místní ekonomiku (série článků, osobní příběhy).
- ♦ Zveřejňování zpráv ze společných setkání a akcí.
- ♦ Vyhýbání se a potírání rasistických a xenofobních výroků v místním diskurzu.

3.4.4 Institucionální rámec

Řada institucí působících na úrovni města Pardubice disponuje zkušenostmi a kompetencemi v oblasti cizinecké agendy, lokalitě Hůrka je nicméně v rámci jejich působnosti věnována jen omezená pozornost. Na úrovni Hůrky není nastavena kooperace mezi jednotlivými institucemi a chybí informace o aktuálním vývoji. Opatření v této oblasti se proto zaměřují na zlepšení informovanosti místních institucí o situace na Hůrce, zlepšení spolupráce mezi aktéry působící na úrovni funkční mezo-lokality a mainstreaming, tj. zařazení obyvatele Hůrky mezi cílové skupiny v rámci univerzálních aktivit místní správy.

Cíle intervence

Cíl I: Zvýšit informovanost místních institucí o situaci na Hůrce.

Opatření:

- ♦ Nastavit mechanismy předávání informací o aktuálním vývoji mezi obcí a sociálními pracovníky působícími na Hůrce, pravidelně vyhodnocovat změny, předávat a šířit informace o aktuálním vývoji (zejména mezi členy navržené pracovní skupiny na podporu místní integrace ve funkční lokalitě).

Cíl II: Nastavit a rozvinout spolupráci mezi relevantními aktéry na úrovni funkční lokality.

Opatření:

- ♦ Vytvoření pracovní skupiny místní integrace ve funkční lokalitě (samospráva, agentury, ubytovatel, nevládní organizace, atd.), pravidelná/tematická setkání s cílem předávání informací, řešení problémů, prevence exkluze a segregace a podpory integrace.
- ♦ Navázání kontaktu a spolupráce pracovní skupiny místní integrace se soukromými aktéry působícími na Hůrce (Foxconn, pracovní agentury, ubytovatel).

Cíl III: Mainstreaming, tj. zařadit obyvatele Hůrky mezi cílové skupiny v rámci aktivit obce

Opatření:

- ♦ Zařazení obyvatele Hůrek mezi cílové skupiny v oblastech jako je městský rozvoj, volnočasové a kulturní aktivity, ad.
- ♦ Zahrnutí Hůrek do strategických plánů v sociální oblasti – dlouhodobá podpora opatření v sociálních a dalších oblastech a jejich provázanost s dalšími aktivitami města.
- ♦ Zohlednit prevenci rezidenční segregace v činnosti relevantních institucí na lokální úrovni (např. územní plánování, bydlení, sociální práce)

3.4.5 Shrnutí

Vzhledem k velikosti ubytovny Hůrka, ohlášeným novým investicím firmy Foxconn do Pardubic i obecně probíhajícímu hospodářskému oživení není pravděpodobné, že by ubytovna Hůrka a potažmo lokalita koncentrace v nejbližší době přestala existovat. Vzhledem k tomu, že lokalita koncentrace v současnosti nese znaky segregace, jež vytváří bariéry a podvazují možnosti integrace, zaměřují se předkládaná opatření na zlepšení situace obyvatel Hůrky a vzájemných vztahů s obyvateli žijícími v okolí.

Prvním významným cílem navrhovaných opatření je umožnit **důstojný dočasný pobyt** v lokalitě Hůrky a omezovat tak znaky segregace a z ní vyplývající bariéry integrace. Druhým společným cílem je napomáhat integraci cizinců, kteří zůstávají na Hůrce dlouhodobě, do širší místní společnosti a to **podporou prostupnosti** této lokality, tj. vytvářením podmínek pro možnosti lokalitu opustit a vymanit se z podmínek se znaky segregovaného života. Třetím společným cílem při prevenci segregace a posílení integrace je podpora vzájemné **každodenní interakce** mezi obyvateli Hůrky a obyvateli širšího okolí, řešení problémů ve vzájemném soužití a využívání potenciálů pro vzájemné nekonfliktní soužití. Realizace všech výše uvedených cílů přitom vyžaduje **zlepšení koordinace** mezi zainteresovanými institucemi, tj. zejména mezi zaměstnavateli, úřady místní samosprávy, úřady a organizacemi státní správy, nevládními neziskovými organizacemi a v neposlední řadě ubytovatelem.

V oblasti **fyzické a funkční prostředí** se opatření zaměřují na zlepšení podmínek pobytu na Hůrkách, řeší bariéry vyplývající z polohy a rezidenční segregace a podporují možnosti odchodu obyvatel z lokality, a to zejména těch, kteří zde žijí dlouhodobě. Prostupnost bydlení u této skupiny je podstatná z hlediska prevence negativních důsledků segregace.

Jelikož **nerovné sociální postavení** obyvatel významně determinuje možnosti vymanit se ze situace segregace a rovněž charakter a kvalitu života a sociálních vztahů v širším prostředí města, je dlouhodobým cílem navržených intervencí podpora narovnání pracovních podmínek, v našem případě zejména přímých a nepřímých zaměstnanců ve firmě Foxconn. Intervence se dále zaměřují na posílení poradenství a dalších služeb na Hůrkách, které slouží ke zlepšení jazykové, socio-kulturní a právní orientace obyvatel v českém prostředí. V neposlední řadě se opatření zaměřují na výměnu informací relevantních aktérů o změnách sociálního postavení obyvatel lokality, a to vzhledem k proměnám na trhu práce a na informovanost místních obyvatel o roli cizinců-zaměstnanců na trhu práce a jejich významu pro místní ekonomiku.

Hůrky, Pardubice	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Opatření
Fyzické a funkční prostředí	<p>Areál bývalých kasáren na okraji města – část budov využívána jako ubytovna se zhruba 600 obyvateli, zbytek areálu převážně chátrá.</p> <p>Levné ubytování pro agenturní zaměstnance v továrně Foxconn zejména z Rumunska a Bulharska.</p> <p>Nejistota práce a omezené výdělky brání hledání/získání jiného ubytování. Častá fluktuace obyvatel – podle momentální potřeby počtu pracovníků.</p> <p>Vícelůžkové pokoje se sdílenými kuchyněmi a sociálním zařízením.</p> <p>Neupravené okolí ubytoven (asfaltové plochy, několik laviček).</p> <p>Chybí občanská vybavenost – nejbližší obchody a služby jsou vzdálené asi 400 metrů na sídlišti Dubina.</p> <p>Významná koncentrace obyvatel, odlišné denní režimy (směny), rušení klidu po výplatě na ubytovně i v části sídliště Dubina.</p> <p>Nedostatek soukromí a prostor pro trávení volného času.</p> <p>Prostorové oddělení od sídliště Dubina, omezená znalost Hůrek obyvateli Dubiny a naopak.</p>	<p>Bariéry:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fyzická separace lokality koncentrace Hůrka a funkční lokality Dubina – Jednostranná funkční propojenost – obyvatelé Dubiny nemají důvod využívat lokalitu Hůrky – Výrazný kontrast v kvalitě prostředí: zanedbanost lokality koncentrace a upravenost funkční lokality – Nedostatečná znalost a využívání možností na sídlišti Dubina obyvateli Hůrek – Prostorová koncentrace problémových jevů do části sídliště Dubina využívané obyvateli Hůrek – Nedostatečná kvalita ubytování v lokalitě koncentrace – Zanedbané okolí ubytovny v lokalitě Hůrka – Prostorové oddělení populací s odlišnými denními režimy <p>Potenciály:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Efektivní organizace zahraničních pracovníků z pohledu zaměstnavatele/agentury 	<p>Cíl I: Kultivace obytného prostředí v lokalitě koncentrace Hůrka a jejím okolí</p> <hr/> <p>Cíl II: Zlepšení propojení mezi lokalitou Hůrka a sídlištěm Dubina</p> <hr/> <p>Cíl III: Podpora odchodu obyvatel Hůrek do bydlení v jiných částí města</p>	<p>I. a) Zlepšení podmínek pro bydlení na ubytovně – zlevnění možnosti praní prádla, zvýšení kapacity lednic apod.</p> <p>I. b) Vybavení veřejných prostranství v okolí ubytoven pro trávení volného času – lavičky, místa pro grilování nebo pikniky, prostory pro sport.</p> <p>I. c) Vytvoření komunitního centra jako místa setkávání, organizace jazykových kurzů, nabídky služeb (např. sociálního poradenství) ve spolupráci města a NNO (Most Pro)</p> <hr/> <p>II. a) Zlepšení dopravní dostupnosti – zvážit prodloužení linky linek MHD na Hůrka – i s ohledem na v budoucnosti očekávané investice a proměnu lokality</p> <p>II. b) Zvýšení informovanosti o existujících možnostech trávení volného času, sportování, atd. v okolí Hůrek např. venkovní posilovna a hřiště na Dubině</p> <p>II. c) Zahájení přeměny lokality Hůrka – vnesení nových funkcí do území</p> <hr/> <p>III. Zlepšení informovanosti o bytovém trhu, možnostech získání jiného bydlení ve městě, nároku na příspěvek na bydlení – možnost konzultací se sociálními pracovníky</p>

Hůrky, Pardubice	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Opatření
Populace a její sociální postavení	<p>Převažuje cirkulární pracovní migrace (krátkodobá, ale též dlouhodobá) mužů i žen (jednotlivci, páry, rodiny se staršími dětmi nad 18 let) z Bulharska, Rumunska, Slovenska, Polska a dalších zemí. Socio-ekonomické znevýhodnění (vysoká úroveň pracovní, mzdové nejistoty, atd.), u některých migrantů i přesto dochází ke zlepšení ekonomické situace (jedince/rodin, často v zemi původu). Omezená možnost kariérního růstu, mzdy částečně odlišené podle zastávané pozice, nízké využití kvalifikace, vysoká fyzická náročnost práce. Nízká jazyková, socio-kulturní a právní orientace především u nově příchozích. Právní status migrantů není až tak důležitý, naprostá většina jsou občané EU.</p>	<p>Bariéry:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nerovné postavení na trhu práce (zaměstnávání cizinců agenturami práce ve Foxconnu formou subdodávek, pracovní nejistota, fluktuující mzda, atd.) přímo omezuje možnosti sociální integrace cizinců a podporuje jejich prostorovou segregaci. – Opakující se dočasná migrace za prací a proměnlivost pobytu v lokalitě Hůrka vychází nejenom z nastavení pracovního trhu, ale také ze samotných ekonomických strategií migrantů. – Absence zastupování ze strany odborů a nedostatečná informovanost o právech zhoršují sociální postavení cizinců. – Odlišný etnický původ, jazykové (např. Rumuni) a vnímané kulturní rozdíly (zejména u Romů, Bulharů) představují pro sociální integraci a sociální mobilitu (neznalost jazyka, diskriminace, omezená orientace ve společnosti) a naopak podporují segregaci. – Dosažená kvalifikace většiny cizinců je spíše nižší a nižší střední představuje riziko dlouhodobého ukotvení na překérních pozicích trhu práce a s tím i přetrvávání segregovaných lokalit zahraničních pracovníků v Pardubicích. <p>Potenciály:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zahraniční investice Foxconnu vytvořila řadu nových pracovních míst pro domácí i zahraniční pracovníky. – Pro některé zahraniční pracovníky představuje relativně solidní zaměstnání i přes to, že se jedná o nejistou práci. – Bez zahraničních zaměstnanců by nebyla ani místa pro místní obyvatele (vazba na interakci). – Prostorová mobilita cizinců nevytváří z Hůrky místo, kde by docházelo ke konzervaci sociálního znevýhodnění. Spíše je místem jejich dočasné exkluze. – Existují případy výraznější sociální mobility u cizinců. Což značí potenciálně možnou sociálně-prostorovou propustnost a propustnost i u dlouhodobě žijících cizinců. – Legislativní podmínky mají cizinci na Hůrkách, kteří jsou občané EU, prakticky totožné jako domácí obyvatelstvo. Nedochozí tak k zásadnímu právnímu znevýhodnění jako je tomu u občanů ze zemí mimo EU. – Někteří cizinci jsou domácí populací kulturně a jazykově blízcí (Slováci, Poláci) takže mají snazší adaptaci na nové prostředí. 	<p>Cíl I: Zlepšení informovanosti o trhu práce, potřebě zahraničních pracovníků, pracovních podmínkách a nestabilitě a fluktuaci na trhu práce.</p> <p>Cíl II: Zlepšení přístupu k sociální a právní ochraně a podpora narovnávání nerovností v pracovních podmínkách.</p> <p>Cíl III: Zvýšení jazykové a socio-kulturní a právní orientace obyvatel lokality koncentrace.</p>	<p>I. a) Zavést systém vzájemného předávání informací o aktuálních počtech pracovníků a jejich sociální situaci mezi zaměstnavateli, Most Pro, ubytovatelem a samosprávou (Úřad městského obvodu Pardubice III, magistrát) s důrazem na důsledky pro lokalitu koncentrace.</p> <p>I. b) Průběžně informovat obyvatele funkční lokality (města Pardubic a specificky městské části Pardubice III) o roli zahraničních pracovníků na místním trhu práce a o jejich sociálním postavení.</p> <p>II. a) Podpora většího rozsahu právního a sociálního poradenství ze strany Úřadu městského obvodu Pardubice III a Most Pro.</p> <p>II. b) Vyrovnání podmínek mezi pracovníky agentur práce/subdodavatele a kmenovými pracovníky (odbory).</p> <p>III. a) Nízkoprahový jazykový kurz s doplňkovými informacemi podporujícími socio-kulturní a právní orientaci (důležitá spolupráce se zaměstnavatelem včetně zohlednění směn).</p> <p>III. b) Aktualizace informační tabule před vstupem do ubytovny a jejich jazykových verzí.</p>

Hůrky, Pardubice	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Opatření
Interakce a soužití	<p>Každodenní interakci charakterizuje letmé míjení ve funkční mikrolokalitě. Lokalita Hůrka má negativní obraz, obyvatelé Dubiny jí zpravidla neprochází, ani ji nenavštěvují.</p> <p>Funkční mikro-lokalitu obyvatelé lokality koncentrace navštěvují kvůli službám a prochází tudy do práce. Soužití není pro obyvatele lokality koncentrace, ani funkční mikro-lokality zásadní tématem. Vzájemná přítomnost a interakce významně neovlivňuje kvalitu života.</p> <p>Cizinci jsou nicméně vnímáni negativně (rozšířený xenofobní, až nenávistný diskurz) a spojování s některými negativními jevy – hluk, krádeže, vandalismus.</p> <p>Cizinci v interakci vnímají bariéry jako neznalost jazyka, pracovní vyčerpání nebo diskriminaci.</p> <p>Institucionální aktéři vnímají soužití jako problematické kvůli porušování pravidel dobrého soužití a případům sociálně vyloučených cizinců.</p>	<p>Bariéry:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cizinci v sociální interakci naráží na jazykové bariéry, pracovní vyčerpání, pracovní nestabilitu a diskriminaci. V případě diskriminace se jedná zejména o některé národnostní a etnické skupiny z nižší sociální třídy (Bulhaři, Romové). Někteří cizinci vzhledem ke kulturním odlišnostem, nižšímu socio-ekonomickému postavení nebo rodinné situaci (mladí lidé nebo muži bez rodin) nedodržují z neznalosti nebo kvůli své životní situaci pravidla dobrého soužití. Někteří cizinci trpí extrémním sociálním vyloučením (bezdomečtví). Související výskyt sociálně-patologických jevů v lokalitě potom dále zhoršuje obraz cizinců a vzájemné soužití. Obyvatelé z funkční lokality Dubiny mají často silně negativní názory na Hůrku a stereotypní předsudky vůči obyvatelům Hůrek. Ve většině případů se jedná o xenofobní, v některých případech až rasistické postoje, založené na strachu a nenávisti k cizincům spíše než místních problémech. Větší část institucionálních aktérů vnímá soužití s cizinci jako „problém“. To zvyšuje úsilí o disciplinaci cizinců, nevede k rozvoji sociální integrace cizinců a nestačí jako efektivní podpora dobrého soužití. <p>Potenciály:</p> <ul style="list-style-type: none"> Obyvatelé Dubiny nevnímají Hůrku, ani cizince za významný faktor ovlivňující kvalitu života v lokalitě. Cizinci nejsou důležitým každodenním tématem Obyvatelé Hůrek nevnímají v interakcích s většinou společností diskriminaci a spíše vzájemnou interakci vnímají pozitivně; necítí ohrožení ze strany obyvatel Dubiny. Negativní vnímání cizinců je spíše v diskurzivní (latentní) rovině. Každodenní interakci nedoprovází otevřené konflikty nebo násilí. Existují případy vzájemných přátelských vazeb mezi obyvateli Hůrek a Dubiny. 	<p>Cíl I: Zkvalitnění sociálního kontaktu</p> <p>Cíl II: Zvýšení zastoupení cizinců na místním společenském životě</p> <p>Cíl III: Zmírnění negativních stereotypů o obyvatelích Hůrky.</p>	<p>I. a) Orientační vstupní kurzy pro nově přichozí (rozšíření preventivního informování nově přichozících cizinců, které nyní provádí pouze policie ve spolupráci se zaměstnavatelem).</p> <p>I. b) Aktualizace mapy Pardubic a základního slovníčku pro cizince včetně kontaktů na instituce.</p> <p>I. c) Překlady zboží v obchodech, vyhlásek, bytových řádů atd.</p> <p>I. d) Mediace konfliktů mezi cizinci a většinou společností v bytových domech v okolí Hůrky.</p> <p>II. a) Zvýšení informovanosti cizinců o možnostech společenského vyžití na Dubině.</p> <p>II. b) Participace cizinců (jako návštěvníků i účinkujících) na společenských akcích pořádaných městskou částí.</p> <p>II. c) Otevření místních spolků a sdružení cizincům (např. organizace společného sousedského setkání).</p> <p>III. a) Zvyšování informovanosti veřejnosti prostřednictvím pravidelných informativních článků o životě obyvatel Hůrek v místních médiích a významu zahraničních pracovníků pro místní ekonomiku (série článků, osobní příběhy).</p> <p>III. b) Zveřejňování zpráv ze společných setkání a akcí.</p> <p>III. c) Vyhýbání se a potírání rasistických a xenofobních výroků v místním diskurzu.</p>

Hůrky, Pardubice	FÁZE I – Analytická část: Charakteristika lokality a vyhodnocení bariér a potenciálů		FÁZE II – Návrhová část: Cíle a opatření intervence	
Dimenze	Charakteristika lokality	Vyhodnocení: bariéry a potenciály	Cíle intervence	Opatření
Institucionální rámec	<p>Na úrovni městského obvodu Pardubice III je s obyvateli Hůrky v kontaktu pouze městská policie.</p> <p>V Pardubicích působí NNO (Most pro), která poskytuje terénní sociální služby v rámci Hůrky, dále CPIC, který se zaměřuje jen na cizince ze třetích zemí a tedy na Hůrce nepůsobí.</p> <p>Řada institucí působících v Pardubicích (na úrovni města) disponuje zkušenostmi a kompetencemi v oblasti cizinecké agendy. S výjimkou Mostu Pro nicméně žádná z těchto institucí nezaměřuje svoji činnost na Hůrku.</p> <p>Informovanost o aktuálním vývoji situace v lokalitě je mezi městskými institucemi velmi omezená.</p> <p>Vzhledem k dočasnosti pobytu nevznikají komunitní organizace, možnosti participace jsou omezené.</p>	<p>Bariéry:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Omezená znalost aktuálního vývoje na Hůrce ze strany obecních a městských institucí. – Nedostatečná koordinace a komunikace mezi institucemi na úrovni funkční lokality. – Minimální zastoupení místních institucí na Hůrce. – Centrum pro integraci cizinců, které se v Pardubicích zaměřuje na cizineckou oblast, nemá možnost působit na Hůrce, vzhledem k tomu, že jejich činnost omezena na občany třetích zemí. Vzhledem k nastavení financování je v některých projektech takto omezena i činnost dalších nevládních organizací (Most Pro). – V případě problémů probíhá komunikace primárně přes zástupce zaměstnavatelů („koordinátory“), v případě konfliktů se zaměstnavatelem/ubytovatelem mají cizinci jen omezené možnosti nezávislé komunikace s institucemi. <p>Potenciály:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dlouhodobá zkušenost s cizineckou agendou v rámci relevantních institucí na úrovni města (sociální odbor města Pardubice, cizinecká policie, nevládní organizace). – Existující spolupráce a komunikace mezi relevantními institucemi na úrovni města Pardubice. – Přítomnost nevládní organizace Most Pro na Hůrce, s dlouhodobou zkušeností v oblasti poskytování sociálních služeb cizincům-dočasným pracovníkům. 	<p>Cíl I: Zvýšit informovanost místních institucí o situaci na Hůrce</p> <p>Cíl II: Nastavit a rozvinout kooperaci mezi relevantními aktéry na úrovni funkční lokality</p> <p>Cíl III: Mainstreaming, tj. zařadit obyvatele Hůrky mezi cílové skupiny v rámci aktivit obce</p>	<p>I. Nastavit mechanismy předávání informací o aktuálním vývoji mezi obcí a sociálními pracovníky působícími na Hůrce, pravidelně vyhodnocovat změny, předávat a šířit informace o aktuálním vývoji (zejména mezi členy navržené pracovní skupiny na podporu místní integrace ve funkční lokalitě).</p> <p>II. a) Vytvoření pracovní skupiny místní integrace ve funkční lokalitě (samospráva, agentury, ubytovatel, nevládní organizace, atd.), pravidelná/tematická setkání s cílem předávání informací, řešení problémů, prevence exkluze a segregace a podpory integrace.</p> <p>II. b) Navázání kontaktu a spolupráce pracovní skupiny místní integrace se soukromými aktéry působícími na Hůrce (Foxconn, pracovní agentury, ubytovatel).</p> <p>III. a) Zařazení obyvatele Hůrek mezi cílové skupiny v oblastech jako je městský rozvoj, volnočasové a kulturní aktivity, ad.</p> <p>III. b) Zahnutí Hůrky do strategických plánů v sociální oblasti – dlouhodobá podpora opatření v sociálních a dalších oblastech a jejich provázanost s dalšími aktivitami města.</p>

Opatření v části zaměřené na **každodenní interakci** mezi lokalitou koncentrace a funkční lokalitou cílí na rozšíření příležitosti pro vzájemnou každodenní interakci, její prohloubení a zkvalitnění. Intervence se týkají zlepšení sociálního kontaktu mezi obyvateli Hůrek a Dubiny na konkrétních místech, kde může docházet ke konfliktům a nedorozuměním, začlenění obyvatel koncentrace do společenského života lokality a zmírnění stávajících předsudků o cizincích.

Realizace výše uvedených opatření úzce souvisí s celkovým nastavením lokálně působících institucí. Poslední oblast se tudíž zaměřuje na **institucionální rámec** a navrhuje opatření zlepšující informovanost místních institucí o situaci na Hůrce, posilující spolupráci mezi aktéry působícími na úrovni funkční mezo-lokality a aplikující mainstreaming, tj. zařazení obyvatele Hůrek mezi cílové skupiny v rámci aktivit místní správy.

4. Literatura

- ANDRIJASEVIC, R., SACCHETTO, D. (2014): Made in the EU: Foxconn in the Czech Republic. Working USA 17 (3): 391–415.
- BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. (2005): Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav.
- BOSSWICK, W., HECKMANN, F. (2006): Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Dostupné z: <<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2006/22/en/1/ef0622en.pdf>>
- CAPONIO, T., BORKEM, M. (2010): The Local Dimension of Migration Policymaking. Amsterdam, Amsterdam UP.
- COLLETT, E. (2011): Immigrant integration in Europe in a time of austerity. Immigrant integration in Europe in a time of austerity. Migration Policy Institute.
- ESSER, H. (2000): Soziologie. Spezielle Grundlagen. Band 2: Die Konstruktion der Gesellschaft. Frankfurt-New York: Campus.
- Evropská komise (2011): Evropská agenda pro integraci státních příslušníků třetích zemí.
- GAC (2006): Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Praha, GAC.
- GAC (2015): Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Praha, GAC.
- KEMPEN, R. van, ÖZÜEKREN, A. S. (1998): Ethnic Segregation in Cities: New Forms and Explanations in a Dynamic World. Urban Studies 35 (10): 1631–1656.
- MASSEY, D. S., DENTON, N. A. (1993): American Apartheid and the Making of the Underclass. Cambridge, MA, Harvard University Press.
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. (2008): Lokální strategie integrace cizinců v ČR I. Praha, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., eds. (2009): Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON).
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., VYHLÍDAL, J. (2011): Lokální strategie integrace cizinců v ČR II (případová studie Brno). Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
- SÝKORA, L., ed. (2010): Rezidenční segregace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky.
- SÝKORA, L., ČANĚK, M., BRABCOVÁ, Š., FIEDLEROVÁ, K., TRLIFAJOVÁ, L., MATOUŠEK, R., JAROŠ, J. (2014a): Zpracovatelský průmysl, pracovní migrace a integrace cizinců ve městech v Česku [Výzkumná zpráva]. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Multikulturní centrum Praha.
- SÝKORA, L., MATOUŠEK, R., BRABCOVÁ, Š., ČANĚK, M., FIEDLEROVÁ, K., PROCHÁZKOVÁ, A., TRLIFAJOVÁ, L. (2014b): Metodika identifikace lokalit rezidenční segregace. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Multikulturní centrum Praha.

- SÝKORA, L., MATOUŠEK, R., JAROŠ, J., BRABCOVÁ, Š., ČANĚK, M., FIEDLEROVÁ, K., TRLIFAJOVÁ, L. (2014c): Lokality koncentrace zahraničních pracovníků ve zpracovatelském průmyslu v Česku [Specializovaná mapa s odborným obsahem]. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Multikulturní centrum Praha.
- TUŽIŇSKÁ, H. (2009): Otázky opisu a prekladu: využitie poznatkov antropológie a etnografie vo vedení a tlmočení interview s imigrantmi. Bratislava, Stimul. Dostupné online: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/otazky-opisu-a-prekladu-vyuzitie-poznatkov-antropologie-a-etnografie-vo-vedeni-a-tlmceni-interview-s-imigrantmi>
- MUSTERD, S., OSTENDORE, W., eds. (1998): Urban Segregation and the Welfare State. Inequality and Exclusion in Western Cities. London and New York, Routledge.
- WALBY, S. (2009): Globalization and inequalities. Complexity and Contested Modernities. London, Sage.

Ostatní zdroje:

Mladá fronta DNES (12/12/2001). Město odmítlo stavbu ubytovny Foxconnu.